St. 45. V Gorici, dné 8. novembra 1895. Tečaj XXV.

„Soča“

izhaja vsak petek o poldne in veljá s prilogo „Gospodarski List“ vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

vse leto . . . . . gld. 4·40,
pol leta . . . . . „ 2·20,
četrt leta . . . . . „ 1·10.

Za tuje dežele toliko več, kolikor je večja poštnina.

Delavcem in drugim manj premožnim novim naročnikom naročnino znižamo, ako se oglasé pri upravništvu.

„Primorec“ izhaja vsakih 14 dnij vsak drugi torek in velja za celo leto 80 kr.

„Gospodarski List“ izhaja in se prilaga vsak mesec v obsegu 16 stranij. Kadar je v petek praznik, izideta lista že v četrtek.

SOČA

(Izdaja za deželo)

Oznanila

in „POSLANICE“ plačajejo se za petstopno petit-vrsto:

8 kr., če se tiskajo 1 krat,
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Večkrat — po pogodbi. — Za večje črke po prostoru.

Posamične številke dobivajo se v tobakarnah v Nunski ulici in v Šolski ulici, v Trstu pri Lavrenčiču nasproti velike vojašnice in pri Pipanu v ulici Ponte della Fabra po 8 kr.

Dopisi pošiljajo naj se uredništvu, naročnina in reklamacije pa upravništvu „Soče“. — Neplačanih pisem uredništvo ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in upravništvo je v Gosposki ulici 9.

Izdajatelj in odgovorni urednik Andrej Gabršček. — „Bog in narod!“ — Tiska „Goriška Tiskarna A. Gabršček“ (odgovoren Josip Krmpotić).

Rojaki!

Društvo «Sloga» vzdržuje, kakor znano pač vsakemu zavednemu Slovencu, ljudsko šolo z 8 razredi, 3 otroška zabavišča in 2-razredno nadaljevalno šolo za obrtne učence. V minolem letu je izdalo društvo okoli 7000 gld. za vse te zavode. — Zdaj ima v šoli in zabaviščih okoli 650 otrok, v obrtni šoli pa okoli 50 učencev. — Kolike koristi so ti zavodi za slovenski življ v Gorici in s tem v celi deželi, premišljuje naj vkakdo sam.

Kakó bo z ljudsko šolo, ne vemo še nič natančnega. Ali tudi v slučaju, da se društvo reši teh stroškov, ostane mu jih veliko še za otroška zabavišča in za obrtno šolo. Misliti bo dalje treba na ustanovitev vsaj še dveh novih zabavišč. Tudi hoče društvo ohraniti vsaj najvišji razred, ki bo pripravljal deklice za učiteljsko izobraževališče in ki bo nekaka podlaga bodoči - meščanski šoli. Vrhu tega premišljuje odbor že več časa o nekaki gospodarski-izobraževalni šoli za deklice v starosti od 14 leta naprej. — Društvo si je torej živo v svesti reka: «čegar je mladina, tega je prihodnost»; evo, kakó skrbno obrača na mladino svoje pozorne oči! V takem delovanju je naša prihodnost! Pomagajmo si sami in Bog nam bo pomagal.

Kajpada, društvo nima tiste čudotvorne mošnje, ki bi bila vedno polna: ono vzdržuje vse te zavode v glavnem s pomočjo že široko znanega požrtvovalnega rodoljubja našega zavednega ljudstva. Slovenci v drugih deželah občudujejo veliko radodarnost goriških Slovencev za te zavode.

Rojaki! Ostanite tudi zanaprej enako radodarni, kajti naša dobra stvar, za katero se borimo, zahteva vstrajnosti v požrtvovalnem delu in trudu. «Sloga» potrebuje Vaše pomoči, zató naj vsakdo pomaga po svojih močeh!

Vsak naš naročnik dobi v današnji številki položnico poštne hranilnice. Lepó prosimo, naj ne izostane niti ena; kdor več ne zmore, naj pošlje deseticо, ali pa naj nabira doneske med znanci in potem pošlje večji znesek. Darove bomo objavljali v «Soči» in v «Primorcu».

Za našega kmeta.

Od dveh strani Slovenije se je oglasil nakrat skoro enak glas v korist našemu zapuščenemu kmečkemu stanu. Pri zadnjem občnem zboru „Sloge“ je govoril deželni poslanec župnik Blazij Grča o stalnih kmečkih posestvih in o zadrugah ter predlagal resolucijo, s katero naj zbor zahvali poljedelskega ministra za dobro voljo, katero je pokazal pri nastopu za rešitev teh dveh prevažnih uprašanj. — Ali tudi zadnji celovski „Mir“ je priobčil o isti reči članek na pryem mestu. Naj podamo svojim č. čitateljem ta dva glasova. V poročilu o občnem zboru smo le na kratko omenili govor dež. poslanca Grče. No danes ga podamo obširneje po prostih zapiskih. Poslanec Grča je govoril blizu takó-le:

„Slavni zbor! Tukaj moj sosed, č. g. župnik M. Kocijančič, je poprej v svojem govoru prašal: „Kdo pa kmetu poviša plačo?“ Prav na to prašanje bom skušal nekoliko odgovoriti z resolucijo, katero hočem predlagati občnemu zboru „Sloge“ v blagovoljni vsprejem.

Gospodje! kdo naj kmetu zboljša njegovo žalostno stanje? Pod naslovom raznih davkov se je kmetu naložilo pretežko breme, kojega ne more več zmagovati, ter se vedno bolj pogrezuje v dolgove. Kedo mu bo pomagal? Žal! da na to uprašanje moram odgovarjati le: Pomagaj si sam, in pomagal ti bo Bog! Pa kako naj si kmet sam pomaga? Pri nas na Goriškem je zemljiški davek mnogo previsok, tudi posamezne parcele so tu in tam nepravilno, previsoko cenjene. Tu si mora vsak posestnik sam pomagati s tem, da poda pritožbo, ko se bo prihodnje leto pregledoval kataster. Gospodje! tukaj v rokah imam obrazec take pritožbe. Treba je le obrazec dopolniti in podati ga cenilni komisiji. Obrazci pritožbe se dobe v „Goriški tiskarni“. Prosim vas gospodje, uplivajte doma vsak v svoji okolici, da posestniki dobe te obrazce v roke in se jih poslužujejo. Navod o teh pritožbah poda ob svojem času „Soča“. To je eden način, po katerem si kmet more sam nekoliko pomagati. Priznam, da tu bo mogoča le majhna pomoč, rekel bi, le po drobtinicah. Treba je iskati še mnogo obširnejše pomoči.

Vsi drugi stanovi se združujejo, se organizujejo, upajoči, da v združenju si pomorejo. Tudi kmetski stan si bo mogel zdatno pomagati le tedaj, ko se primerno organizuje. Nekdaj je bil ta važni stan vsaj deloma postavno zavarovan, ali liberalizem ga je pripeljal na rob propada. Ni danes časa, da bi opisoval slab upliv nesrečnega židovskega liberalizma na kmetski stan. Liberalne postave o dedščinah, o prosti delitvi kmetij. . . . so najhujše zajede kmetskega stanu. Bogataši smejo kmetije združevati in spreminjati v zverinjake, mali kmet je mora razkosavati, da poplača velike dote. . . Vsi pravi prijatelji kmetskega stanu so dandanes v tem edini, da za ohranitev in blagor njegov je neobhodno potrebno, da se primerno organizuje. Podlaga tej organizaciji pa je ustanovitev kmetijskih zadrug in uredba stalnih domov. O tih zadrugah in domovih smo že marsikaj brali po časopisih. Tudi politično društvo v Čepovanu je že pred kakimi desetimi leti o tej reči poslalo peticijo vis. c. kr. ministerstvu. V zadrugah bodo posestniki mnogo mogli koristiti sami sebi. Tam bodo mogli preprečiti borsno špekulacijo z žitom, ki žide masti; tam sami uplivati na ceno in kupčijo poljskih pridelkov, tam skrbeti za znižanje in pravično razdelitev davkov, za zboljšanje zemljišč, za ohranitev propalih domov, sploh za vsestranski blagor stanu, kakor n. pr. trgovci za se skrbé v trgovskih zbornicah. Uredba stalnih kmetskih domov pa bo dajala pravo stalnost temu stanu, kakor sedaj fideikomisno posestvo ohranuje nekatere družine v stalnem posestvu.

Sedanji poljedelski minister menda sam priznava potrebo organizacije kmetskega stanu; vsaj pri vsprejemu svojih uradnikov je to potrebo poudarjal. Gotovo je, da ta organizacija stopa na dnevni red. Zdi se, da železo postaja gorko, torej je treba kovati ga. Večina udov „Sloge“ je kmetskega stanu, torej je gotovo umestno, da se tudi naše društvo oglasi in terja tako potrebno organizacijo kmetskega stanu; zató sem prepričan, da današnji občni zbor „Sloge“ soglasno sprejme predloženo resolucijo“.

Na to je bila sprejeta resolucija, katero smo objavili v zadnji številki. — Resolucijo sporoči odbor poljedelskemu ministru, ki bo videl iž nje, da slovensko ljudstvo rado priznava, kar vlada dobrega stori. Minister je govoril lepe besede v korist kmečkemu stanu, no od teh kmetje ne bodo debeli; treba je torej še - dejanj. Minister je lahko naprej gotov zahvale vsega kmečkega prebivalstva v Avstriji!

Članek v „Miru“ pa se glasi takó-le:

Med tem, ko smo mi v listu in na shodih po Koroškem večkrat opozarjali na potrebo kmetskih zadrug, kakor jih je nameraval ustanoviti minister grof Falkenhayn, oglasil se je z isto mislijo daleč tam na Češkem novi poljedelski minister grof Ledebur; iz Ljubljane pa smo ravnokar dobili neki socijalni načrt za vse delavne stanove, kjer najdemo v oddelku za kmete zopet kmetske zadruge. To je nekak dokaz, da vsi tisti, ki kmetom resnično pomagati želijo, v kmetskih zadrugah zpoznajo dober pripomoček za ta namen.

Ljubljanski načrt pa priporoča še drug pripomoček, namreč ustanovo „stalnih kmetskih domov“. Ker je ta zadeva za kmetski stan zelo imenitna, zató hočemo našteti in pojasniti nasvete, ki jih priporoča ljubljanska krščansko-socijalna stranka v korist kmetskemu stanu.*)

Ljubljanski načrt obžaluje, kakor mi, da grajščaki in drugi bogataši pokupijajo kmetije ter jih spreminjajo v gozde, kjer za svoj kratek čas pasejo in lovijo zverino. Če se bo rodni svet v gozde in zverinjake spreminjal, od česa bo obilna množica ljudstva živela? In ako bi prav kateri teh grajščakov nakupljene kmetije kmetskim ljudem v najem dajal, vendar je žalostno, če se kmetje iz posestnikov spreminjajo v najemnike, ki so zavisni od milosti svojega gospoda ter morajo v strahu biti grofovim gozdarjem in lovcem in celó grofovi zverini, zoper katero se potem še manj priteževati smejo, če bi jim še toliko škode delala. Namesto, da smejo bogataši toliko zemlje vkup nagrabiti, bi ljubljanski načrt (kakor sploh vsak kmetijski prijatelj) rajši videl, ko bi se zemlja primerno razdelila med kmete, da bi nobeden ne imel preveč zemljišča in tudi ne premalo. Naredili bi se moralo kar mogoče veliko takih kmetij s potrebnim pohištvom in potrebno živino, ki bi bile ravno zadosti velike, da se zamore na njih preživiti ena kmetska družina. Take kmetije naj bi se imenovale „stalni kmetski domovi“ in za nje bi se naorala narediti posebna postava. Taki stalni domovi bi se ne smeli razkosavati (to je od njih bi se ne smela nobena parcela prodati), morali bi celi ostati, in zadolžiti bi se smeli samo do ene četrtinke svoje vrednosti. Stalni dom se mora ohraniti dotični rodbini. In če bi kdo na stalnem domu slabo gospodaril, postavi se mu sekvester, ali varuh, kak pošten, priden, varčen in moder mož iz žlahte; tisti bi gospodarstvo nadzoroval in brez njegovega dovoljenja bi pravi gospodar ne smel nič kupiti in nič prodati ter nobenega dolga narediti. Ako bi taka kmetija vendar na boben prišla, naj bi imeli prvo pravico kupiti jo, bližnji žlahtniki, in če tisti nočejo ali ne morejo, pa kmetska zadruga tistega kraja. Zadruga pa bi smela tako posestvo prodati zopet le kakemu kmetu, če mogoče iz tiste okolice, ne pa kakemu tujcu, katerega nihče ne pozna, in se ne vé, ali je pošten in delaven človek, ali ima dobre namene ali ne.

Nadalje priporoča omenjeni načrt kmetske zadruge in jim hoče naložiti sledeča opravila: Kupovale bi posestva od grajščakov, bogatašev in tujcev, ako bi bilo ktero tako zemljišče slučajno na prodaj, pa tudi posestva tistih kmetov, ki bi prišli na boben; iz teh nakupljenih zemljišč bi sestavljale „stalne domove“ in jih prodajale poštenim kmetskim ljudem, ki so delavni, pa nemajo svojega zemljiš. . Potem bi napravljale skupna skladišča, kamor bi kmetje zapeljali svoje pridelke, kar jih morejo prodati; zadružni oskrbnik bi kmetu nekaj predplačila dal na pripeljano blago, ostalo pa potem, kedar bi zadruga vse pridelke prodala. Ravno tako bi zadruga kupovala vse kmetske potrebščine, ki jih zdaj pri trgovcih, obrtnikih ali tvornicah (fabrikah) kupujejo, ter jih potem kmetom brez dobička prodajala. Tako bi kmetje potrebne reči boljši kup dobili, njih pridelke pa bi zadruga brškone dražje prodala, kakor sami zamorejo, ker včasih v sili pod ceno prodajajo, nekaj pa tudi med potjo potrosijo, ko svoje pridelke v daljno mesto vozijo; dobiček, ki ga imajo zdaj prekupci in kramarji, kedar kmetom tuje blago prodajajo, ali od njih domače pridelke kupujejo, imeli bi potem kmetje sami, seveda le tedaj, ako bi imeli poštene može v zadružnem odboru in upravništvu.**) Zadruge bi za kmete kupovale tudi take reči, kterih si zdaj sami ne morejo oskrbeti, bodisi, ker so prerevni, bodisi ker se ne vejo kam obrniti, na pr. stroje, žitna in živinska plemena, umetna gnojila itd. Kjer še posojilnice ni, bi zadruga tako ustanovila. Namesto v denarjih, bi kmetje svoje davke lahko v pridelkih plačevali: zapeljali bi v zadružno skladišče toliko žita, repice, sadja itd., da bi bilo toliko vredno, kolikor znaša davek, potem bi zadruga to blago na račun vzela in prodala ter potem za kmeta davek plačala. Rž, oves, seno bi zadruge lahko na debelo prodajale vojaškemu oskrbništvu, ječmen in hmelj pa pivovarjem; za vino bi lahko napravljale svoje lastne pivnice po takih krajih, koder vino ne raste, in po večih mestih. V zadružni pisarni bi se lahko opravile vse pisarije, ki jih opravljajo zdaj notarji; pa tudi manjše tožbe in pravde naj bi se zadružnemu odboru prepustile, kteri bi moral vse take reči zastonj narediti, da bi bil kmet teh stroškov rešen.***) Zadruge naj bi tudi za to skrbele, da se dolgovi, ki so uknjiženi na kmetije, počasi poplačajo. Zadruge naj se potrudijo in potegnejo, da dosežejo vse liste postave in olajšave, o katerih mislijo, da bi bilo ž njimi kmetskemu stanu pomagano, n. pr. za zakon, da se kmet ne sme prisiliti s posilno dražbo, da bi svoj dolg naenkrat plačal, ampak pustiti se mu mora več let časa, da dolg polagoma poravna. Zadruge naj slednjič izdelajo dober poselski red, kakor bi bil za kmete najbolj pripraven, in naj skrbijo, da stopi ta red v zakonito veljavo.

To so tako nekateri nasveti, o katerih se misli, da bi utegnili kmetom koristiti. Njih pravo vrednost ali pa pomankljivost pokaže pa še le skušnja, kedar bodo zadruge že nekaj let delovale. Za zdaj je dobro, da o takih rečeh premišljujemo. Naše slovenske poslance pa prosimo, naj v državnem zboru na to delajo, da se postava o kmetijskih zadrugah in o stalnih domovih kmalu spravi na dnevni red. Da dobimo le enkrat zadruge, tiste bodo čez nekaj let že iz lastne skušnje znale povedati, kaj bi se dalo pri zakonu še zboljšati.

*) No, pred njo so se oglasali drugi možje, ki niso člani te stranke! Na Goriškem je bilo govora o tem že pri lanskih shodih! Uredn.

**) Po našem mnenju bi bil to preobširen delokrog, katerega ne bodo mogle zmagovati; sicer tudi jako dvomimo, da bi tako delovanje bilo človeški družbi v prid, kajti na zemlji ne živé le kmetje. Vsi ljudje ne morejo biti kmetje, saj je premalo zemlje za vse! Torej le po pameti! Zdi se nam, da neka vrsta Slovencev namenoma slepi kmečki stan s takim govorjenjem. Uredn.

***) Kajpak, vse zastonj! Kakó lepó to doni kmetu na uho! Upravitelji s takó ogromnim delokrogom bodo živeli pa od zraků! Uredn.

DOPISI.

V Gorici, 5. novembra. (*Naše pokopališče. - Šola v Podturnu*). — Dneva vseh svetnikov in vernih duš nista posebno ljuba našim skrbnim mestnim očetom, kajti vsako leto zahtevajo novih žrtev iz revne mestne blagajne. Na stotine voz gruščа morajo namreč dopeljati, da se posuje po raznih poteh, kar naj pripomore, da obiskovalci vidijo beli za črno, t. j., da se jim zdé suhotna tla pod nogami. Ali zares, tu velja posebno dobro stari rek: metati pesek v oči. — Ljudjé vidijo pesek, zató ne pazijo na - - močvirje, po katerem hodijo.

Toda pokopališče je bilo močvirno, je in ostane tako; vsi dosedanji poskusi za izboljšanje so ostali brezuspešni, dasi so požrli veliko denarja. Takó brezuspešen se mi zdi tudi zadnji poskus mestnega inženirja. Še več: pri otroških grobiščih je prišel celó na sled novi žili vode. Vsled tega pač ni misliti na to, da bi bilo mogoče izsušiti sedanje pokopališče.

Nesreča je hotela, da smo imeli letos deževje. Skupni grobi so bili polni vode. Da bi občinstvo ne gledalo tega slovečega nestvora laško-liberalnega mestnega zastopa, so ga pokrili z deskami, da bi ljudje ne videli, kakó polni so vode. Jeden mož je pumpal vodo iz grobov! — Tudi otroški grobi so bili pokriti z deskami!

Jasno je torej, da je vendar že čas, da bi se začelo resno misliti bodisi na korenito izsušenje ali na preložitev pokopališča. — Obiskovalci so ostro grajali sedanje stanje. Naj torej poskrbé oni, ki so v to poklicani!

Voda s pokopališča teče v Koren, a ta skozi mesto! Gospodinje, pazite, da vaše perice ne peró v Kornu!

— V Podturnu imajo trirazredno laško šolo. No, učitelji se ne morejo pritoževati, da imajo preveč otrok. — Ali čudno je, da tamošnji župnik ne poučuje krščanskega nauka, pač pa opravljajo njegovo nalogo voditelj in dve učiteljici, za kar dobivajo seveda posebno nagrado 40 gld. — Ali je to pravilno? Kaj pravita k temu šolska in cerkvena oblast? „Corriere“ je zadovoljen s takim načinom poučevanja, a kaj pravi — „Eco“?

Podlistek.

Anton Klodič vitez Sabladoski.

Ob 25-letnici deželnega šolskega nadzorništva 1895.

Petindvajset let je pač lepa doba v človeškem življenju. Zató je navada, da se spominjamo na svečanejše načine 25. obletnice važnih dogodkov svojega življenja ali pa življenja drugih oseb ali ustanov, ki so nam drage. Zakonska dvojica slavi že srebrno poroko; društva, razni zavodi, časopisi slavé 25-letnico svojega obstanka itd. In ob takih trenotkih nam stopa pred oči dolga dolga vrsta raznih dogodkov iz minole dobe, odpré se nam knjiga 25-letnega življenja in delovanja.

Toda taka 25-letnica, kakoršno je praznoval v ponedeljek 4. t. m. naš rojak gospod Anton Klodič vitez Sabladoski, je zelo redka v človeškem življenju, morda je celó edina te vrste v vsej širni Avstriji — t. j. petindvajsetletnica deželnega šolskega nadzorništva. Ne spominjamo se, da bi še kak drug mož praznoval 25. obletnico takó znamenite službe, katera pač premogočno poseza v duševni razvoj človeštva. Zató ni čuda, da so se spomnili te 25-letnice razni krogi, višji in nižji, in da pišejo o njej poleg slovenskih časopisov prav obširno tudi nemški in laški.

Ker moremo šteti jubilanta med svoje najožje rojake v vsakem pomenu te besede, tedaj je pač dolžnost prvega glasila goriških Slovencev — katero tudi dovršuje 25-letnico svojega življenja — da se spominjamo zaslužnega moža nekoliko obširneje od drugih listov. Žal, da na to 25-letnico nismo bili pripravljeni, kajti dohitela nas je prav na tihem, zató nismo mogli prozvedeti vsega, kar in kakor bi radi, da bi postavili temu nenavadnemu dogodku svečaniji spominek pod črto današnje številke. Zató se moramo zadovoljiti s krajšimi črticami o življenju in delovanju tega proslavljenega rojaka, to pa toliko lože, ker nam je bilo sporočeno med pisanjem gornjih vrstic, da se pripravlja večji spis v proslavo te 25-letnice.

Anton vitez Klodič - Sabladoski je — beneški Slovenec. Rojen je bil l. 1836. pri Hlodičih pod Livkom na uni strani Matajurja. Po materi je poljske krvi. Ne vemo natančno kakó, ali zdi se nam, da stari oče Sabladoski je bil vojak pod Napoleonom; ostal je na Beneškem, kjer se je oženil. Jeden sin je postal duhovnik, ki je služboval nad 30 let na Livku, a njegova sestra je bila — Klodičeva mati.

Le naravno je, da je mali Klodič pogosto zahajal k stricu „nuncu“ na bližnji Livek. Ta mu je pomagal, da se je izšolal; pri njem je navadno preživljal večino šolskih počitnic. — Naravno, da se je Klodič pozneje vedno hvaležno spominjal svojega strica, kar dokazuje posebno okolnost, da je vzel njegovo ime Sabladoski kot pridevek, ko mu je podelil presv. cesar viteški naslov za zasluge, katere si je stekel za svoj razvoj ljudskega šolstva na Primorskem.

Že v svojih mladih in dijaških letih je Klodič pogosto zahajal v sosednji Kobarid, ki je postal, rekli bi, njeg va druga domovina. — Tam se je že zgodaj seznanil s slovečo in imovito kobarisko rodbino — Pagliaruzzijevo, ki je pozneje postavila temelj njegovi rodbinski sreči in tudi imovitosti. (Prva soproga mu je kmalu umrla; zapustila mu je nadepolnega sina Antona, ki je bil zelo nadarjen mladenič, posebno izboren slikar. Ali umrl je tudi on v mladeniški svoji dobi kakih 20 let. Druga soproga je bila zelo izobražena starejša hči Matilda Pagliaruzzijeva, sestra proslavljenega pesnika Krilana — najmlajšega sina Josipa. Dva starejša sinova sta umrla nagle smrti; mlajši hčeri Mimi in Adela ste umrle v Gorici pred 6 in 7 leti, da je ostala takó kot edina potomka te znamenite rodbine prej imenovana gospa Matilda Klodičeva.)

Klodič si je izvolil filologijo in je postal profesor najpoprej v Gradcu in potem v Splitu (Dalmacija). Od l. 1864. do 1867. je učil latinščino in grščino na mestni gimnaziji v Trstu. To službo je opustil in čakal na službo na c. kr. gimnaziji v Gorici. Ta čas je živel v dragem mu Kobaridu, kjer je bilo takrat veliko zanimanja za — predelsko železnico. In oni prosti čas ga je spodbudil, da je spisal igro v verzih — „Novi svet“, ki se je premenila pozneje v — „Materin blagoslov“. (Tiskana je bila l. 1868., pozneje menda l. 1875., a najzadnje v „Slovanski knjižnici“ l. 1895.) Večina oseb je vzeta iz življenja, celó imena so ostala prava. Originalna moža Vinklič in Leščar živita še danes, učitelj je še danes nadučitelj v Kobaridu, zdravnik Kormüller je n. pr. umrl letos v Kastvu.

Leto pozneje je prišel za profesorja v Gorico, a 4. novembra 1870. je bil imenovan deželnim šolskim nadzornikom za slovenske in laške šole v Trstu in okolici, za vse ljudske šole v Istri, za učiteljišča in slovenske ljudske šole na Goriškem. — V tej službi je ostal do danes, le da je po smrti bivšega deželnega šol. nadzornika srednjih šol, Gnada, tudi nadzornik za slovenščino na teh šolah (l. 1886.)

Ta delokrog je pač obširen, znamenit. Pred njegovimi očmi je narastlo tudi naše šolstvo do one stopinje, ki je zares v čast in ponos deželi goriški. Ne bojimo se oporekanja, ako zatrdimo, da ljudsko šolstvo na Goriškem sveti pred vsakim drugim na Slovenskem, kajti tu imamo narodno šolo že od prvega početka, a učiteljstvu se ni bilo nikdar boriti s kakimi nemškutarskimi nadzorniki. Naše učiteljstvo se pa vzgaja na učiteljiščih v Kopru in Gorici, kjer se poučuje največ predmetov v narodnem jeziku, v prvem tečaju celo vsi predmeti, a še le v drugem se poučujeta v nemščini dva predmeta. Slovenščina nima niti na učiteljiščih v Ljubljani tolikega obsega. — Da za tako uredbo našega šolstva vitez Klodič ni brez zasluг, to nam lahko veruje vsakdo, a prav to je bilo, je in bo velikega pomena za duševni razvoj našega naroda. — Učne načrte za ljudske in meščanske šole je izdal v štirih jezikih: v nemškem, italijanskem, slovenskem in hrvaškem: res, da je imel pomočnikov, kajti delo je vsestransko obsežno, toda vodeči duh je bil on. — Sam presv. cesar je odlikoval moža za tako delovanje z redom železne krone III. vrste, povišan je bil v viteza s pridevkom Sabladoski, kakor smo omenili že zgoraj.

Vitez Klodič je izdal, kakor smo omenili, svoj „Materin blagoslov“ že tretjikrat; zadnja izdaja je najboljša. — Poleg tega je izbral in uredil pesmi in druge spise svojega svaka Krilana — Josipa Pagliaruzzija. Drugi zvezek pesmij izide

Iz Sv. Križa na Vipavskem: „Dne 23. maja t. l. je imelo naše občinsko starašinstvo sejo, v kateri je sklenilo, naj se prepovejo vsi javni plesi in pa oni zakotni — na harmoniko. Kazen za prestopnike je postavilo 2 do 10 gld., a to za one ljudi, ki bi vzeli ples v hišo, prirejalci pa naj se naznanijo glavarstvu, da jih kaznuje kot prestopnike občinskih naredb. — Ako županstvo naprej izvé za kak ples, sme ga zabraniti; prirejalce pa naj naznani glavarstvu. — Ta sklep je bil vreden vse hvale, kajti nasledki javnih plesov so bili vedno zeló žalostni.

Ali ta sklep se do danes še ni izvršil. Zdaj več plešejo na harmoniko kakor kdajkoli poprej; sako nedeljo je ples, zdaj v eni, zdaj v drugi krčmi. Tudi na zahvalnico smo imeli ples v krčmi tik samostanske cerkve — v hiši samostanskega peka.

Toda povedati moram, da naše županstvo ni krivo, ako se doslej še ni izvršil sklep starašinstva. Oni sklep je romal v Gorico k glavarstvu, katero pa sklepa še ni potrdilo (?!? Ur.) Kdo vé, kje leží ta sklep in koliko prahu je na njem. — Eden naših starašin je celó sam pripovedoval mladeničem, da ni treba ubogati omenjenega sklepa, ker ga glavarstvo še ni potrdilo! — Takó se godi pri nas.

Iz Skrilj na Vipavskem. „Il Mattino“ z dné 16. okt. ima prav smešen dopis izpod čavenskih Skrilj. — Dopisnik se luduje najprej nad urednikom, da mu v prejšnjem dopisu piše Skrilje (kar je edino le prav), in zahteva, naj mu piše Skrille!!

Uprašal bi dopisnika, ali je mar prišel v našo vas učit nas pravopisa? Skrilje pride od besed skriti — skrila (?!? Ured.), kar gotovo ni italijanskega pomena.

Nadalje piše, da ljudstvo govori neki zmešan govor ter da ljudstvo na sploh ume italijanščino. Kako se revše laže — še zelja si z italijanščino ne kupi, razun pri par onih, ki bi bili kdaj služili v Trstu. Povedati mu moram, da naše šole niso nič italijanskega izbacnile, ker niso imele kaj, kakor on trdi.

Na to pa dopisnik ves navdušen usklikne: Oh! Se la nostra „Lega Nazionale“ sapesse introdursi in questi paesi, essa ancora potrebbe fare della seria concorrenza ai S. S. Cirillo e Metodio; non ci vorrebbe altro, che del buon coraggio.

Oho! mili momče! „Lega Nazionale“, ta mu je na srcu! — No ni čuda, sangue puro! iz slovenskega rodu bi rado osrečilo svoje slovenske rojake. Ako bi nam mogel s čem koristiti, bi mu bili hvaležni, ali njegovi načrti so nam le v pogubo, pot v brezverstvo in državi nevarno irredento. Mi Skriljani smo pravi, zvesti, zavedni in neomahljivi Slovenci. Dopisnik naj objavi „Legi“, da pri nas Skriljanih nimajo podlage njegovi načrti. Denar pa — ako ga ima „Lega“ kaj — naj pošlje svojim stradajočim bratom onkraj morja, da ne bodo umirali za pelagro. V svojem dopisu opisuje ločitev vojaških novincev od domačinov. Pred oči mu kar na enkrat stopi Belvedere z več sto ljudij.

Ubogemu starčku se je gotovo sanjalo, da je kje v Trstu ali Vidmu. — Prav ljubo bi nam bilo, ako nam pove, kam so ga speljale sanje. Pri nas v Skriljah nimamo prostora „Belvedera“, da bi on pa po svoji buči imenoval poljubna mesta, to je smešna domišljija. Zapomnite si to!

Iz Podbrda na Tolminskem, 2. novembra. — Ob novem letu je bila uložena potom krajnega šolskega sveta v Podbrdu, prošnja na slavni c. kr. okrajni šolski svet, v kateri prosijo občinarji, naj ustanovi redno ljudsko šolo Podbrdom.

Že je minolo 10 mesecev, in še ni nikake rešitve, a razmere so se od takrat, ko se je delala prošnja, še poslabšale. Tisti čas smo imeli vsaj šolo za silo, a sedaj nimamo niti iste in (čujte in strmite, ali je kaj takega mogoče!) 150 pod šolsko dolžnost spadajočih otrok nima nikake šole. Komentar v tej zadevi opuščam za danes! (— Nam je ta reč nekoliko znana; krivdo pa nosijo v prvi vrsti domači možjé, ki so spletkarili proti redni šoli. Ur.)

Prav hvaležni smo Vam, g. urednik, da ste omenjali tudi cesto po Baški dolini. Poleti, ko je bilo najlepše vreme, imel je podjetnik od 15 do 20 delavcev, zadnji čas jih je imel po 40 do 50. Ko smo mu omenjali, da delo prepočasi napreduje, sklicaval se je na proračun, katerega se ne sme prekoračiti, ter rekel, da se je lansko leto prekoračil za 4000, zato da mora letos toliko manj porabiti. Verjel tega podjetniku ni nihče, a z razlogi pobiti mu njegove trditve tudi nismo mogli. Zdaj vsaj vemo, pri čem da smo. (— Po našem mnenju tu ni krivda podjetnikova, pač pa domače vlade. Uredn.)

Letina je pri nas letos slaba, kakor že dolgo ne. Pomladni pridelek uničila nam je mrzla in deževna pomlad, ajdo in druge jesenske pridelke je pobrala toča, a potem pritisnila suša. Za živinorejce je dobro, ker je bila deževna pomlad, in torej je mnogo sena. Poleg tega gre naša živina na Solnograško in Bavarsko, da je cena živini izredno visoka. Ako je količkaj lepa krava s teletom, dobé za njo 100 gld. Ker je pri nas dosti kmetov, kateri redijo po 15 do 20 in še več goved, mogoče jim je vsako leto prodati po več glav živine, ker sproti izredijo, in to je nekako nadomestilo za slab poljski pridelek.

Za danes končam, ako je Vam, gosp. urednik, ušeč, oglasim se večkrat. (— Le oglasite se. Pojasnite ono, kar skrivnostno omenjate v pismu. — Katere podpore namerava dati vlada v l. 1896., smo povedali v zadnji številki. Uredn.)

Iz Tolmina, 4. nov. (Ubegli zdravnik.) Resnico govorim: zdravnik nam je ušel kar čez noč! Prišel je, videl je, in — pobrisal jo je. Toda šalo na stran, evo bridko resnico:

„Soča“ je že sporočila svojim čitateljem, da je bil imenovan ajdovski zdravnik g. dr. Hugo Fink c. kr. okrajnim zdravnikom pri nas v Tolminu. Tu smo pač že težko pričakovali novega zdravnika. In došel je k nam 31. oktobra. Blago so vozili za njim iz Ajdovščine. Toda gospod dr. Fink nas je iznenadil drugo jutro s francoskim pozdravom, to se pravi po domače: pobrisal je je brez slovesa in vrnil v Ročinju voznike z blagom, pa hajd vse vkup zopet v Ajdovščino.

Ta dogodek je sicer lep poklon Ajdovcem, ki so se morali zeló prikupiti svojemu zdravniku, ali za nas Tolmince je zeló žalosten, kajti zopet ostanemo brez zdravnika. Kaj pomeni to, vedel bo uvaževati vsakdo, ki je imel kdaj bolezen v hiši, a je moral od daleč klicati zdravnika. — Nekateri domačini menijo, da je pripomogel k temu komično-žalostnemu dogodku tudi bivši zdravnik Gallaš.

Nadejamo se pa, da merodajne oblasti poskrbé čim prej, da dobimo zdravnika, ki je tu neobhodno potreben.

S Tolminskega, koncem oktobra. (Prenovljeno poslopje c. kr. uradov v Tolminu). — C. kr. uradi — glavarstvo, sodišče, davkarija — so bili umeščeni sicer v velikem poslopju starega grofovskega gradu, ali prostori so bili zeló stisnjeni in nepripravni, dočim je na sredi stala velika dvorana povsem zastonj. Vsi uradi menda niso niti bili v tem poslopju.

Odslej bo to drugače. Lastnica poslopja, baronica Winklerjeva, je sklenila s c. kr. erarjem novo pogodbo, po kateri je prenovila skoro vse poslopje na zunaj in na znotraj. Zdaj bo dosti lepih sob in drugih prostorov za vse c. kr. urade v Tolminu. Pravijo, da stane vse popravljanje do 15.000 gld. Poleg tega stroška je imela baronica W. baje veliko drugih sitnostij s tem popravljanjem.

Vsi c. kr. uradi bodo torej v prenovljenih prostorih. To bo v veselje ljudstvu, zlasti pa uradnikom. No, zató bi bilo le želeti, da bi se tudi pri uradih še marsikaj prenovilo. Kar se tiče sodišča, smo vsi zadovoljni. Z davkarijo tudi še gre, le da tu navadno preradi laškutarijo. Ali ni vedno slovenskih davkarskih uradnikov za slovensko zemljo?! — Tudi z glavarstvom je mnogo bolje nego pod poprejšnjimi načelniki. Toda sam načelnik še ne more delati čudežev! Okrajni glavar sam ima dobro voljo, ali kaj to pomaga, ko mu pošiljajo ljudi, ki so bolj v nadlego nego za kako delo. Dogaja se, da raznim gospodičem sploh ni resno za delo; menijo, da jim zadoščajo uplivni strici in pa — „visokorodno“ rojstvo. S takimi ljudmi si pač načelnik ne bo nikoli pomagal, le sitnosti in skrbi mu delajo, a delati mora še za nje, ker niso sposobni za ta okraj! — Tu bi bilo torej potrebno, da bi se marsikaj prenaredilo. — Še nekaj! Poslopje je lepo, novo. Kaj bi bilo, ako bi se porabila ta prilika in bi se odstranili vsi taki napisi, ki niso slovenski? Čas bi že bil! Za danes ne govorim natančneje, ker upam, da bo toliko zadoščalo.

Iz Kala pri Kanalu, 4. nov. Pri Bukovcih, v občini Kal, so pogoreli do tal zopet trije posestniki, ko so imeli vse pridelke spravljene. Zažgal je eden posestnikov sam, seveda nehoté. V soboto, na vseh vernih dnè dan, napravijal se je na vse zgodaj v mesto in si je hotel napraviti nekaj zajuterka, ker razun 75 let stare matere bil je sam v hiši. Čvrl je v ponvi špeh, a ta se je vnel in plamen je švignil pod sajasti strop, ki se je vnel in zažgal na stropu spravljeno seno in listje in od tod je šel ogenj dalje na druga poslopja, ki so vsa s slamo krita. Kmalu je bila vsa vas, razun ene hiše, v ognju. Po končanem požaru pa je hotel prav isti mož rešiti še nekaj sena, ki je tlelo še v enem kotu pod svislimi, a pri tem delu se svisli poderejo in njega zasujejo. Izvlekli so ga mrtvega. Rešen je s tem očitanja sosedov, da jim je imetje požgal. Zavarovani niso, ali pa vsaj le za malo svoto; zato pa bodo morali biti drugim v nadlego. Eto, kmetje: Varujte se nesreče in zavarujte svoja imetja. —

Ta požar je v tej občini že četrti v treh letih. — Zató je toliko bolj potreba, da se vsakdo zavaruje. Banka „Slavija“ ima tudi v teh krajih svoje zastopnike. Rojaki, oglasite se vsi, a zavarujte se pametno, ne preveč, pa tudi ne premalo!

Od beneške meje. Občina Dolenje: — Marsikdo bi rekel, da spimo, — a vendar ni tako. Kedar nas vščinejo, se oglasimo in povemo, kar jim gre, in to našim „patrijotičnim Lahom“, ki cikajo v „preblaženo“ Italijo! Gospod urednik! le poslušajte, kaj vse se uganja pri nas. Naši „zmerni in nepristranski“ Lahi so jako „dosledni in modre glavice“. Resnično uganjajo burke nekateri naših odbornikov „čiste italijanske krvi“, katerih končnice imen kažejo „purissimo sangue“, n. pr. *ič, oj, ka*, itd.!

V prejšnjem starešinstvu se je radi potresa v seji jednoglasno sklenilo, da se imajo plesi v tej občini do novega leta opustiti. Mačka blizu slanine ni varna. Nekoji gospodje novega starešinstva sedaj samostojne občine Dolenje (Lahi, pa ne vsi) so navedenemu sklepu hrbet obrnili. Dovolili so že dvakrat ples v vasi Dolenje in sicer na rojstveni dan našega presvitlega cesarja in 20. oktobra t. l., na praznik posvečevanja cerkvá. Kaj ne — bilo je veselo posvečevanje!? Gospod urednik! Vi in duhovščina nam javno plese nekako prepovedujete ter kar mogoče omejite: Ali v naših Dolenjah veje druga sapa. Tamkajšnji dušni pastir je ob ednem tudi odbornik novega starešinstva. Rad bi vedel, je li povzdignil glas proti temu! — Zelo dvomim, in to iz razloga, ko se je v tem času le v njegovi vasi plesalo, pa ne samo 20., ampak tudi 21. oktobra.

Ko sejni sklepi nimajo pomena — ergo tudi sklepi državnega in deželnega odbora naj bi bili ničevni! Tako se uganja pri nas: „danes zidajo, jutri podirajo“.

Naši «zmerni» Lahi so brihtne glave. V «Corrieru» z dne 23. oktobra trdijo, da je občina Dolenje laška. Uprašam jih, koliko je Lahov di «puro sangue» v tej občini? Lehko bi jih seštel na prste, in še teh je nekaj laških podanikov. Če tudi hočejo biti Lahi, vendar niso di «puro sangue», kajti *ič, ka, oj*, so slovenske končnice, in njih pradedje, če ne dedje, so bili Slovenci. To nam spričujejo njih imena in imena vasij ter mejaši, «beneški Slovenci», takoj onkraj Idrije.

Po «Corrierovi» trditvi so tedaj tudi v Hruševlju, Nebljem in Ložah Lahi! O ubogi «Corriere», pač imaš kratek vid! Ti ljudje imajo čudne trditve — naj pogledajo v volilne imenike in videli bodo blizu polovico slovenskih volilcev, med tem, ko imajo oni svoje glasove raztrošene po «blaženi Italiji», Čoprišu in Trstu. Trdite sedaj, da je Dolenje laška občina, imajoča pet narodnih slovenskih odbornikov!

Pred poldrugim mesecem so razpisali tukaj službo tajnika z izrecnim zahtevanjem, da mora biti sposoben slovenščine v govoru in pisavi; seveda so obrnili laški gospodje kolo ter razglasili samovoljno, da je laščina na prvem mestu, rekoč: «Perfetta conoscenza di concetto nella lingua italiana e conoscenza delle lingue tedesca e slava». Torej mi smo ničla in na zadnjem mestu; še nemščina ima prednost! Tudi to ni «Mattinu» po volji, kajti v štev. 3657. od ponedeljka 30. septembra se nad tem jako huduje; «Corriere» pa v isti rog trobi.

«Mattino» pravi: V'ho scritto come Dolegna, più che altro per cause nazionali abbia ottenuto la separazione dai comuni Cosbana e Mernico. Ora però i soliti mestatori e provocatori vorrebbero applicare in quel comune le scritte indicatrici bilingui. Mi consta che il fermento a Dolegna è considerevole, e la protesta sorgerà spontanea dal petto di quei buoni popolani, che forti dei loro diritti esigono di venir rispettati nei propri sentimenti nazionali». Je li to dosledno in pravično? Sami sebi nosove režejo — ako se oni zavedajo, — mislijo, da mi spimo? Popolnoma se ujemamo ž njih trditvijo kot «buoni popolani», pa tudi «nostro fermento è considerevole». Mi Slovenci se merimo gledé volilne moči ž njimi, če tudi nas je v tej občini na podlagi ljudskega štetja manjšina. Dokažejo naj oni «puro sanguinisti», kedaj jim je slovenski župan v slovenščini odgovarjal na njihove spise! Nam pa pošiljajo in silijo laške spise, ne oziraje se na to, ali razumemo ali ne. «Taš tu moštro dun šklaf, ke tu non kapisiš nuje, štupit». Ubogi kmet, nevešč ptujega jezika, mora se podati nolens — volens k «šjor podeštatu», da poizve, kakó in kaj, gospodarska opravila pa lehko za pol dneva na klin obesi. Kakor so dobivali Lahi od slovenskih županov vedno v svojem jeziku dopise, tako zahtevamo tudi mi — drugače vrnemo vse brez izjeme. Vse je zaman, da bodo naš jezik zasramovali z «lingua di p.», ali še huje. (Za sedaj zamolčim še huje izraze.)

Čuje se, da je dolenjsko županstvo prejelo od veleslavnega dež. odbora odlok, naj uraduje v laščini, — ta bo prazna; — vendar, ker se uradne občinske osebe s tem nekako ustijo in z nami «norce» biti nameravajo, opozarjamo naše slovenske deželne poslance, da se za to občino zanimajo ter pri prvem zasedanju — naše, z drugimi narodi jednake pravice zagovarjajo. Menim, da ima veleslavni deželni odbor popolno nadzorstvo čez občine v vseh obzirih; — torej se priporočamo!

Eden v imenu slov. davkoplačevalcev.

Dostavek uredništva. — Ta dopis nam je v sijajen dokaz, koliko krivico je naredil prejšnji deželni zbor Slovencem v tej županiji. Dr. Pajer je predlagal, naj se županija razdeli v dvé, a slovenska odbornika nista storila svoje dolžnosti, da bi se upirala takemu načrtu in poučila vse slovenske poslance, kakó je s to nakano. Sicer nam je pa neumljiva brezbrižnost tedanjega slovenskega kluba nasproti takó važni lahonski spletki!

V Ponikvah na Krasu, 4. nov. (Suša. — Volitve. — Ceste. — Enakopravnost pri finančnih uradih). — Letos smo smeli na Krasu prav hudo sušo, ki je uničila veliko poljskih pridelkov. Ali kar nam jih je ostalo, bili so mnogo boljši od drugih let. Pridelali smo mnogo prav izbornega terana. Zdaj nam je treba še mnogo kupcev, kakor druga leta. Lani smo prodali vse vino v Trst od 24 do 36 gld. hekto.

Dné 28. februarja t. l. smo imeli občinske volitve, katere je pa razveljavilo namestništvo v Trstu. Nove volitve se bodo vršile 14. t. m. Četja skupščina bo volila od 8. do 10. ure, druga od 10. do 11., prva pa od 11. do poldne. Vršila se bo pri županu. — Volilci naj le pridejo na volišče v obilnem številu, da dokažejo svetu, kakó se zanimajo za domačo upravo v občini. Volijo naj vsi po prepričanju!

Naše ceste so vedno slabše; ona med Križem in Dobravljami je čisto pozabljena. Že deset let obečajo nam, da jo popravijo, a vse obljube so pozabljene: zdaj že ni več mogoče voziti po tej cesti. In vendar plačujemo 25% cestne doklade. Tudi deželni zbor je menda dovolil pred leti 1000 gld. za to (!!) cesto, a porabili so se za druge ceste. —

Pri nas vlada stranka, ki je nasprotna vsakemu napredku. Za popravo župnišča je bilo že vse preskrbljeno, a zmagali so temu nasprotni možjé. Nameravali smo, narediti novo šolsko poslopje, a uprli so se tudi temu. Da, uprli so se celó napravi prepotrebnega vodnjaka. Ali je mogoča večja zaslepljenost?!

Lani se je nekdo pritožil v „Soči“, da finančna oblast v Sežani nemški uraduje nam Kraševcem. Ko je nekdo plačaval pristojbino za kuhanje žganja, dali so mu nemško pobotnico. Na zahtevanje, naj mu dajo slovensko, reklo se mu je, da višja finančna oblast daje le nemške in laške tiskanice. Upal sem, da bo letos bolje, a vse je ostalo pri starem. Čas bi bil, da bi se pritožila vsa županstva na Krasu in zahtevala, naj tudi finančna oblast spoštuje narodnost ljudstva, od katerega zahteva visoka plačila. *) — Pred tednom sem šel v Trst po sol. Denarničarja so med tem preložili na neki drug prostor. Jaz pa sem prišel na staro mesto in uprašal nekega finančnega stražnika, kje treba plačati sol. Ali on me je zavrnil neuljudno: „Kua no še parla ščavo, e mi no kapiso; andé fora moštro de ščavo! No te ga višto abašo la tabela, ke že škrito šužo!“ Šel sem proč in popraševal po denarničarju; jeden naših mi je naposled pokazal, kje imam plačati sol. Pokazal mi je tudi napis nad uhodom, a ta bi mi ne bil nič pomagal, ker je samo nemški in laški. Ko sem vstopil, zazvonil je poldan, a denarničar se je odpravljal. Še le potem, ko sem mu bil vse razložil, kaj se mi je prigodilo in kakó sem taval od vrat do vrat in s tem zamudil veliko časa, sprejel je denar. — Priporočam ta dogodek našim gg. poslancem v porabo, da izposlujejo popolno enakopravnost slovenščine tudi pri finančni oblasti.

† **Miroslav Švara.** Komen 3. novembra. — Dné 31. oktobra je po kratki, a mučni bolezni — na nagli sušici, previden s sv. sakramenti za umirajoče, mirno v Gospodu zaspal g. Miroslav Švara, tukajšnji hišni posestnik, krčmar in trgovec. — Mož je bil komaj 57 let star; torej je stal še v najlepši moški dobi, pa moral je prerano v grob. Resnične so res besede našega pesnika, ki pravi: „odprta noč in dan so groba vrata“. Zares, smrt pobira in ne izbira in tako je pobrala tudi našega Miroslava. G. Miroslav Švara je bil več let komenski župan, starašina, predsednik krajnega šolskega sveta, član cestnega odbora itd. Bil je tudi trgovec, imajoč tukaj najboljšo prodajalnico jestvin; bil je tudi krčmar in njegova gostilna slovi daleč čez meje naše dežele kot najboljša gostilna v Komnu.

G. Miroslav Švara je bil mož lepe in krepke postave, šaljiv in vesel v družbi. Poslednje leto je začel pešati; začel je kašljati in očividno sušiti. Malo časa je ležal v postelji. Obiskujoč ga tri dni pred smrtjo, rekel mi je, da upa, da kmali ustane, a blagi mož ni več ustal, ampak legel je za večno.

Učeraj — 2. nov. v vernih duš dan — je bil pogreb, in skazali smo našemu Miroslavu zadnjo čast. — Pogreb je bil sijajen, kajti udeležila se ga je vsa komenska inteligencija, c. kr. uradi, učiteljstvo, starašinstvo, žandarmerija itd., in mnogobrojna množica ljudstva. Mrtvaški sprevod je vodil preč. g. dekan Lukežič ob asistenci 4 duhovnikov. Milotožno so doneli naši izvrstni zvonovi in povsod smo videli žalostne obraze. Pred rojstno mu hišo je zapel nabrežinski pevski zbor milokrasno nagrobnico; prav tako po eno nagrobnico v cerkvi in na pokopališču. Krasno petje nam je trgalo srce ter tú in tam se nam je prikazala solzica v očesu. — Ko je pa zadonela zemeljska gruda in votlo bobnela na krsto, nismo se mogli vzdrževati solz; vsem, njegovim prijateljem, se nam je topilo srce.

Končal si, dragi Miroslav svoje življenje, zapustivši udovo in troje dobro preskrbljenih otrok, — pa tudi mnogo svojih prijateljev. — Za Teboj tuguje obitelj tvoja, prihaja ji v oko solza bolesti, znak najsrčneje boli. Prestal si zemeljsko trpljenje in upamo, da uživaš pri pravičnemu Stvarniku rajsko veselje.

Z Bogom, dragi Miroslav!
V miru počivaj! Tebi
Lepše solnce sije,
Lepša zarja rumeni.

Prijatelj na „Tabru“.

Priložene so položnice poštne hranilnice za radodarne doneske „Sloginim“ zavodom. — Glej poziv na prvem mestu!

*) Sploh bi bilo prav, ako bi se oglasile zapored vse občine, kajti finančna oblast sploh prezira dvetretjinsko slovensko večino v deželi. Dokaz temu vidimo viseti v sleherni tobakarni, namreč dovoljenja za prodajo tobaka, ki so spisana le nemški in laški. — Sploh bo treba zahtevati, da bodo morali imeti vsi prodajalci tobaka (in dosledno kolekov in poštnih vrednostnic) napise tudi v slovenskem jeziku, kajti napisi so za občinstvo, a to je po večini slovensko. Uredn.

Goriške novice.

Osebne vesti. — Prebl. gosp. Andrej baron Winkler bo obhajal jutri svoj sedemdeseti rojstni god. Njegov prijatelj iz mladostnih dnij mons. Andrej Marušić mu je posvetil za to priliko prav zanimivo brošuro, katero naznanjamo obširneje v oddelku za književnost na zadnji strani. — Jubilantu voščimo iz srca, da bi ostal še dolgo takó čvrst na duhu in telesu, kakor je zdaj.

— Deželni glavar Prevzv. Franc grof Coronini je bil 31. t. m. pri cesarju v avdijenci. Ta je v zvezi z novim imenovanjem deželnega glavarja za prihodnjo šestletno dobo. — Gospod grof je imel pač lepo priliko, pojasniti Nj. Vel. razmere v deželi. Ali je to storil in — kakó, tega seveda ne vé nikdo.

— Bivši avstrijski poslanik v Belgradu baron Thömel je kupil gradič z vrtom baronice Teuffenbach v Pevmi; gradič prezida v novošegno vilo, kjer se stalno nastani. — Novi gospodar razume dobro srbski; zató upamo, da bo prijazen slovenskemu ljudstvu, med katero pride.

— Bivši večletni župan in deželni poslanec goriškega mesta dr. Maurovich je okreval; zapustil je že hišo in se prav zadovoljno šeta po goriških šetališčih.

— Umrl je sakristan velike cerkve č. g. Job Guerini, duhovnik videmske škofije.

— **Klodičeva petindvajsetletnica.** V današnjem podlistku govorimo o 25-letnici deželnega šolskega nadzorništva Antona viteza Klodiča-Sabladoskega. — V ponedeljek sta mu za to priliko prva častitala ces. namestnik vitez Rinaldini in dvorni svetnik Krekich; potem so prišli na vrsto drugi uradniki. — Iz Gorice so došle v Trst tri deputacije. V imenu učiteljskega osebja na učiteljišču in obeh vadnicah so prišli gg.: ravnatelj Hafner, prof. Motz, učit. Skubin in jedna učiteljica; izročili so mu umetniški izdelan album s slikami vsega osebja. — Za učiteljstvo goriškega okraja so došli gg.: ces. svet. Fran Vodopivec in nadučitelja Jug iz Solkana in Lovrenčič iz Št. Petra; tudi oni so izročili lep album s fotografijami odbora učiteljskega društva. — Imenom učiteljev slovenščine (stalnih in začasnih) sta se poklonila gg. prof. Plohl in Kragelj, ki sta mu izročila krasno prigodno pesem, lično tiskano v „Goriški tiskarni“ na kartonu; zložil jo je g. dr. Hilarij Zorn, a podpisalo se je devet profesorjev. — Pred nekaj tedni smo pa sporočili, da je imenovalo kopersko učiteljsko društvo viteza Klodiča svojim častnim članom prigodom te njegove 25-letnice. Ličen diplom, kateri je izdelala naša tiskarni, mu je že izročilo.

Slovenska šola v Gorici. — V torek je imel sejo mestni zastop goriški, v kateri je prišla na dnevni red slovenska šola, kajti deželni šolski svet je odločno zahteval, naj se izjavi, kakó misli izvršiti v vseh instancah potrjeni nalog. Poročilo štirih odsekov, t. j. šolskega, finančnega, stavbinskega in zdravstvenega, je obširno in se pikro zadira v deželni šolski svet, češ, čemú posluša politično društvo «Sloga», da dela toliko silo podrejeni oblasti. Omenja tudi sporočilo deželnega šolskega sveta, da «Sloga» s koncem novembra opusti svojo šolo, da torej treba ukreniti vse potrebno, da sprajme tiste otroke mestna šola. — Na to so modri mestni očetje sprejeli te-le predloge istih odsekov:

1. Šola bo v bivši Catinellijevi vojašnici (med podturnskimi smetišči; o tej ženijalni misli naših skrbnih mestnih očetov smo govorili o svojem času obširneje).

2. V proračun za l. 1896. naj se postavi 800 gld. za pohištvo in druga potrebna orodja; enako plače za — štiri učiteljske moči.

Vladin zastopnik vitez Bosizio je zavrnil insinuacije v poročilu proti deželnemu šolskemu svetu, češ, davkoplačevalci in društva imajo pravico, podajati na oblasti utoke ali naznanjati resnična dejstva, poskrbeti je pa treba, da šola prične že v decembru, ker takrat ne bo več „Slogine“ šole, a občina bo dolžna odpreti novo šolo (il Comune sarà obbligato di aprire la nuova scuola popolare).

Na ta odgovor vladinega zastopnika seveda ni mogel molčati dr. Verzegnassi, ki je trdil, da mestni svet je storil vse mogoče korake, dasi s težkim srcem, ali čudežev ne zna delati. Enako so trdili tudi Venuti, Lenassi in oče Kürner (zadnja dva sta obá najprej znala slovenski a potem sta se laški naučila!), da je nemogoče, otvoriti šolo že v decembru, ker treba razpisati učiteljske službe, a razpis traja 6 tednov. — Ti gospodje zaslužijo rezkega odgovora! Ukaz deželnega šolskega sveta je star že jedno leto, a najvišja upravna oblast je govorila zadnjo besedo že 26. junija t. l. — Ali čemu bomo zgubljali besede, saj je jasno otrokom, da mestni očetje nočejo storiti ničesa, pač pa hoté otvoritev šole zavlačevati še dalje na drzovite načine od meseca do meseca in če treba od leta do leta. Dá, dasi v bistroumnost večine teh gospodov nimamo posebne vere, vendar toliko sposobnosti jim priznamo, da bi znali zavlačevati otvoritev slovenske šole še 15 let, ako bi držala križem roke deželna šolska oblast. — Skrajni je torej čas, da deželni šolski svet pa sam pokaže našim preskrbnim mestnim očetom, kakó se da odpreti slovenska šola kar čez noč v krasnih prostorih, na sredi mesta in z vrlimi učiteljskimi močmi. Toda ne le 4 razredi, ki jim delajo toliko preglavice, namreč kakó lahko odpró čez noč kar vseh 8 razredov, ki so potrebni, kajti v 4 razr. pač ne bodo mogli stlačiti 480 otrok, po 120 v vsakega, dočim zadošča v laških šolah to število za — **tri razredniico.** Mestni šolski nadzornik prof. Culot je pogosto priporočal vodstvu «Slogine» šole, ne tlačiti v jeden razred nad 60 otrok, in to je, priznavamo, edino pravilno! Ako pa imajo laški razredi povprečno po 40-45 otrok, menimo, da bo tudi za slovenske zadoščalo po 60.

Naravnost kričeče, kazni vredno izzivanje Slovencev pa je govorjenje o Catinellijevi vojašnici. Goriški Slovenci z najodločnejšim protestom zavračamo tako ponižavanje! O tem smo že obširneje govorili v 31. štev. z dné 2. avgusta; pri tem ostanemo! V ono poslopje med podturnskimi smetišči na najskrajnišem koncu mesta ne bodo hodili naši otroci! To je tudi nemogoče! Preračunili smo, da bi otroci od drugega konca mesta, n. pr. v Grčini, na Solkanski cesti,

---

15. decembra v dvojnatem snopiču „Slovanske knjižnice“. Več Kriianovih pesmij je spretno preložil na nemški jezik in jih priobčil v „Oesterr.-Ungar. Revue“, n. pr. v letošnji na str. 55. do 59. obširno in krasno pesem „Črna žena“ — O jeziku beneških Slovencev je napisal več razprav; v tem narečju (v šempeterskem) je priobčil nekaj pravljic v bivši Marušičevi „Domovini“.

Že iz delovanja samega spoznamo, da vitez Klodič je ostal vedno zvest sin svojega naroda, katerega ni zatajil nikoli. Veliko imamo Slovenci celó slovečih mož, pisateljev, pesnikov in politikov, katerih otroci so renegati, dá, očitni naši nasprotniki, da mora v srcé zaboleti slehernega Slovenca, ko čuje njih imé. Toda vitez Klodič, dasi v visoki službi in v Trstu živeč, vzgojil je svoje nadarjene otroke v narodnem duhu. V vseh šolah so bili zapisani kot Slovenci, a slovenščine so se pridno učili, da jo dobro poznajo ne le v govoru, ki je občevalni jezik v domačem krogu, nego tudi v pisavi. — Navajamo te podrobnosti iz zasebnega življenja, kajti one najbolje osvetljujejo moža, na katerega Slovenci moramo biti ponosni. Čast mu!

Zaključujemo te vrstice z iskreno željo, da bi vitez Klodič-Sabladoski še dolgo deloval na svojem mestu za daljni razvoj in napredek našega novodobnega šolstva v deželi, kateremu je kumoval.

pri Soči, morali porabiti le za štirikratno hojo v šolo in domov po 2-3½ ure. Če taka skrb mestnih očetov za otroke goriških starišev ni škandalozno predrzna, tedaj res ne vemo, kakó naj se sploh imenuje tako postopanje.

Ali modri mestni očaki niti sami resno ne mislijo na to, da bi tam otvorili slovensko šolo. Nikakor, oni dobro vedó, da bi v ono šolo ne bilo slovenskih otrok, da sploh oni prostori ne bodo nikdar potrjeni za šolo, ki naj služi vsemu mestu. (Ako bi mestni zastop ustanovil več šol na raznih koncih mestih, tedaj bi oni prostor morda zadoščal za kako dvorazrednico!) Oni hotè, in želé le, da se uname dolga pravda za šolske prostore, ki pripomore, da se otvoritev zavleče kdo vé za koliko časa. To je edini namen te gospode! Upamo, da se višja šolska oblast ne bo dala motiti.

H koncu naj zavrnemo neko mnenje, ki je zeló napačno. V nekih krogih namreč menijo, da «Sloga» hoče oddati svoje prostore v ulici Barzellini za novo mestno šolo. To ni resnično! «Sloga» potrebuje same tiste prostore za otroško zabavišče, za obrtno šolo, za gospodinjsko in obrtno dekliško šolo, katero bo gotovo podpirala tudi država, kakor podpira vse enake zavode. «Sloga» torej niti noče za stalno oddati teh prostorov. Ker pa bodo ti prostori s 1. dec. deloma prazni vsled sklepa obč. zbora, tedaj jih more **začasno** prepustiti za novo mestno ljudsko šolo, dokler mesto ne dobi ali si zgradi boljših prostorov. — Toda lepi, odobreni in celó pohvaljeni prostori so tu, enako je tu pohvaljeno učiteljstvo, ergo ni prav nikakih težav, o katerih so govorili Venuti in njega vredni tovariši. — Upamo, da deželni šolski svet dá oni gospodi v tem zmislu sijajen dokaz, kakó je ustreči višjemu ukazu in pomiriti goriške Slovence — ako se le boče. Kdor pa noče, temu je seveda vsak izgovor dober, a upamo, da — taka drevesa ne bodo rastla v nebesa!

Porotne obravnave. — Od ponedeljka do četrtka je bila obravnava proti Valentinu Camaur iz Kormina, ki je bistromumno sleparil na vse možne načine, no prišli so mu vendarle na sled. Obsojen je bil na tri leta. — Jutri prične obravnava proti bivšemu breginjskemu županu Matevžu Kadenaru zaradi poneverjenj in sleparstev pri občinskem gospodarstvu. — 19. t. m. proti Tereziji G., bivši poštni odpraviteljici v Rubijah, zaradi poneverjenja. — 20. t. m. proti 64-letni Elizi ud. Falconer iz Ronk zaradi umora. — 21. t. m. proti Ivanu Mlakarju iz Zatolmina zaradi ponarejenega denarja. — 22. t. m. proti Jos. Piva iz Vižinada zaradi posilstva. — Pozneje pride še na vrsto znani ponarejalec menic Jož. Tarnoldo, o katerem smo poročali o svojem času.

Naše železnice. — Vladni „Fremdemblatt" se je bavil precej obširno z našimi železnicami. Odločno se je izjavil za železnico čez Ture, katero je potem podaljšati do Trsta, da pride to važno kupčijsko mesto v zvezo s severnimi deželami, zlasti s Češko in Bavarsko. — Zdi se, da vladni krogi mislijo na tako podaljšanje čez Bohinj do Sv. Lucije, a tudi predelska železnica ni še izključena.

Radodarni doneski. — Društvo „Sloga" ima velikanske stroške. Zató smo danes priložili položnice poštne hranilnice. (Glej poziv na prvi strani). — V zadnjih dneh so došli darovi: Gosp. prof. Jos. Ivančič v G. donesek za 4 mesece 20 gld. — Veleč. g. dr. Jos. Pavlica 5 gld. — Gos. dr. Andr. Lisjak 10 gld. — Trgovec g. Ant. Koren 1 gld. — Krojaški mojster g. Rožanc v G. 1 gld. — C. kr. notar gosp. Jos. Kavčič 1 gld. — Gosp. Peter Luvin, učitelj v Vojščici, 1 gld. Gosp. Jos. Klanjšček v Št. Ferjanu 2 gld. — Preč. g. Frančišek Kranjec, župnik v Breginju, 5 gld. — Kumar o neki priliki 10 gld.

Rodoljubnim dobrotnikom najiskrenejša hvala imenom naše mladine!

Za Volaričeve sirote smo dalje prejeli: Gosp. Frančišek Brinar, učitelj na Črešnicah pri Vojniku na Štajerskem, 15 gld. kot darilo „učit. društva za celjski in laški okraj". (Darovali so: Brinar 5 k., Gradišnik 2 k., po 1 k. pa: Kovačič, Brezovnik, Čulek, Gnus, Iglar, Kramar, Knaflič, Kurbus, Kranjc, Logar, Štrukelj, Stante, Šah, Šumljak, Troha st., Vrečer st., Vrečer ml., Vizjak; Koperman 40 v.; Majcen, Munda, Plavšak, Troha ml., Šmit, Žmavc po 60 v. — skupaj 30 kron). — Preč. g. župnik Fračišek Kranjec v Breginju 2 gld. — V Solkanu popotnik in domači nabrali pri kozarcu 3 gld.

Presrčna hvala imenom zapuščenih sirot. Bog živi taka rodoljubna — usmiljena srca!

— Za novo telovadnico „Goriškega Sokola" je daroval krčmar g. Ivan Reja v Gorici 2 gld. — Dal Bog obilo posnemovalcev!

Italijanščina in furlanščina. — Znano je, da sta to zeló različna jezika. Kdor umeje le jeden teh jezikov, ne bo razumel drugega. — V Podturnu imajo sv. misijon; pridigujejo v čisti italijanščini, a ljudje ne razumejo. To nam je prišel povedat Slovenec, ki je slišal Furlane pritoževati se, češ, da ne razume nič. — In vendar preobrazujejo Furlane v Italijane; v šolah je le italijanščina, pri uradih enako. — Veliko lože bi bilo, narediti iz Slovencev Ruse, kajti slovenski in ruski jezik sta si mnogo bliža.

Porotniki. — Tudi za sedanje zasedanje porotniške klopi je žrebanje bilo dosti ugodno Slovencem, dasi ne takó, kakor zadnjič; zdaj nimamo večine, pač pa skoro polovico slovenskih porotnikov, namreč 16, med namestniki pa še dva. Slovenska porotna klop je torej prav lahko mogoča.

Prvotnih imenikov niso poslala: na Tolminskem 2 županstvi, v goriškem okraju 8, v sežanskem še — dvajset.

Lepó prosimo, naj bi doposlala imenike še ostala županstva, ker nam jih je treba.

Telefon v Gorici. — Odslej bo posloval tudi po noči. Tisti meščani, ki so naročeni, se morejo pogovarjati vsako ponočno uro, ne da gredo iz hiše. To je jako lepó, ali v Gorici se ta naprava ne splača, kajti naročnikov je še le kakih 35. Dokler ne bodo imeli telefona vsi zdravniki, odvetniki, vsi zavodi, vsi boljši trgovci in obrtniki, vse babice itd., ne bo imel pravega delokroga. Marsikdo bi si rad omislil telefon, ako bi vedel, da ga bo imel še ta in oni, s katerim ima posla. Zató bi bilo prav, ako bi se sprožila primerna agitacija. — Čuje se, da na spomlad zvežejo Gorico s Trstom; no, potem bo telefon zares lepa, prekoristna naprava!

C. kr. okrajnim zdravnikom v Tolminu, namesto dra. Hugo Finka, imenovan je začasno dr. Matej Lukšić-Nižetić, dosedanji praktični večletni zdravnik v Trstu. Novoimenovani zdravnik je Hrvat iz Dalmacije ter slovi kot spreten kirurg!

Furlanska železnica. — Zdaj trobijo laški listi, da furlanska železnica se vendarle podaljša do prve laške postaje. S tem bi bil Trst za dve uri bliže Benetkam. Kaka sreča! In vse to da je oskrbel knez Hohenlohe. Chi vivrà vedrà! — „Ed." pravi, da je s tem v zvezi odložitev vipavske železnice v megleno prihodnost. Tega ne verujemo, ker na merodajnem mestu na Dunaju so dali najboljša zagotovila. V Rimu bi seveda odločevali drugače, ako bi mogli, in knez H. bi pomagal!

Drebiž. — V Bolcu je začela poslovati mlekarnica 7. t. m. v novi hiši, ki je stala čez 2000 gld. Čast Bolčanom. — S v. birma se je vršila v goriski okolici po naznanjenem redu; v Solkanu je bilo 123 birmancev.

— Za pogozdovanje Krasa je postavljenih v državni proračun za prihodnje leto 11.000 gld. — V Rihembergu bodo zidali novo cerkev; starašinstvo je v ta namen povišalo doklade za 50%. — V Št. Andrežu pri Gorici je poginilo jednemu posestniku 47 puranov; uzrok se ni dognan. — V Soči je skočil in se utopil 40-letni Marušič Janez v Št. Andrežu; zapustil je ženo in 6 otrok. Iz vode so ga izvlekli v Gradišču. — Iz Črniče je priobčil učerajšnji «P. L». lep dopis o sv. misijonu. Dal Bog povsod enako lepega uspeha. —

— Gosp. Gotlb. Prinzig, okr. komisar v Gorici, padel je blizu Mirna s kolesa in si zganil nogo; prepeljali so ga na vozu v mesto. — Pri Devinu so štirje Nemci malomarno jadrali v čolnu; ta se je prekucnil in vsi so zdrknili v vodo; srečno so priplavali do kraja. — 20-letni Anton Prinčič iz Biljane, delavec v Podgori, je trikrat zabodel v nedeljo nekega Ant. Gargnela v Ločniku, da je umrl; uzrok še ni znan. Morilec je že pod ključem. — V Rudi je padel neki človek v vodnjak; z veliko težavo so ga izvlekli vsega pobitega. — Redarstvo je zaprlo neko Jožefo V. v Solkanu, ker je «našla» na cesti 11 volnenih rut, a tega ni naznanila oblastvu, pač pa jih je prodajala. (Te rute je izgubil voznik Sovdat iz Iderskega.)

Najdene dinamitne kapsulje. Te dni našli so na železniškem tiru blizu postaje Tržič na Goriškem štiri dinamitne kapsulje. Preiskava je dokazala, da je te kapsulje brzkone vrgel od sebe jeden izmed onih laških delavcev, ki se pred zimo vračajo v blaženo svojo domovino. Dotičnik se je namreč bal, da o preiskovanju prtljage na meji ne bi našli kapsulj pri njem.

Društvene vesti.

— „Goriški Sokol". V nedeljo je bil v Št. Andrežu nepričakovano vesel dan za to vrlo društvo. Popoldne so šli tje doli starosta And. Gabršček, podstarosta Ant. Jerkič in denarničar Jos. Mužič, da se pogovoré, česar treba, za pristop tamošnjih mladeničev in mož k „Goriškemu Sokolu". Ta dohod v Št. Andrež ni bil naznanjen; vendar je kmalu izvedelo zanj veliko Št. Andercev, ki so prišli v gostilno g. Petra Lutmana. V zgornji sobi se je zbralo veliko število mladine, pa tudi zrelih mož, med njimi tudi župan g. Lutman in več starašin. Starosta G. je pripovedoval v obširnem govoru, kdaj, kje, kakó se je rodila sokolska misel, kakó se je širila po vsem slovanskem svetu in kakošen ima namen in pomen za slovenski narod. Obširno je govoril o „Goriškem Sokolu", kakó deluje v goriškem mestu in — kakó lepó in koristno bi bilo, ako bi to društvo dobilo veliko udov v okolici. Navzočim starišem in zlasti občinskim možem pa je razlagal, kakó misli odbor voditi št. andersko mladino, ki pristopi „Goriškemu Sokolu", da bo v čast ne le občini, ampak vsem Slovencem sploh. Vsi sočetje so odobravali te lepe namene in spoznavali veliko važnost takega razumnega vodstva. Vsi so obljubovali vsestransko pomoč. Veliko je hiš, kjer so pristopili društvu oče in sin, ali pa po več bratov. Takoj potem je plačalo pristopnino in udnino za en mesec 38 novih udov. — Poverjenika sta gg. Lutman Peter in trgovec Paškulin Andrej; ona dva sta prevzela še 50 pristopnic za tiste, ki so se bili sicer priglasili, a niso bili navzoči. — Zvečer se je bilo unelo prav živalno življenje. Petje se je vrstilo z navdušenimi govori, katerih besede so padle v rodovitno zemljo. Govorili so vsi trije gostje iz Gorice in g. Ign. Križman iz Gabrij; zadnji je govoril večkrat v prav poljudni obliki, zasoljeni z zdravimi dovtipi. — Pri tej priliki smo spoznali nekaj mož nekoliko pobliže. Kar čudili smo se, njih mladostnemu oduševljenju za sveto stvar domovinsko. Pripovedovali so z nekakim ponosom o dobi našega narodnega probujenja; marsikaj zanimivega smo doznali iz tistih časov. Zares, v Št. Andrežu je narodnih, razumnih, zavednih mož, kolikor jih ne dobimo takó kmalu drugod.

Mladenači in vi mladi možjé, ki ste pristopili „Sokolu", bodite vsi vrli nasledniki takih svojih mož. Št. Andrež je prijazna, imovita vas, tam bi lahko cvetlo društveno in narodno življenje. Evo, dragi bratje, na Vas je, da se to zgodi, kar bo v čast Vaši lepi vasi, v ponos vseh Slovencev na Goriškem. Na zdar!

— V Ozeljanu, t. j. pri Špacapanu „na Ostavi", bo v nedeljo ob 4. popoldne vpisovanje novih zunanjih udov „Goriškega Sokola" za vse šempasko županstvo in sosednje kraje. Za te ude bo pri Špacapanu nekako središce, kjer bodo imeli svojo telovadbo. Iz Gorice pridejo starosta in odborniki. — Nadejamo se obile udeležbe od vseh stranij.

— Društvo „Sloga" je ohranilo tudi zanaprej staro razredbo odbora; kakošna je bila ta, je razvidno iz odborovega poročila o minolem društvenem letu, katero glej v zadnji „Soči". — Odbor je naznanil ministerstvu in deželnemu šolskemu svetu sklep občnega zbora, da s koncem novembra društvo ne bo več vzdrževalo svoje šole, vsled česar naj merodajne oblasti oskrbé s slovensko šolo 480 otrok. Upamo, da bo to pomagalo.

— „Rokodelsko bralno društvo v Tolminu" vabi k plesnemu venčku, kateri priredi na Martinov predvečer, t. j. v nedeljo 10. novembra 1895., v dvorani gosp. Gabrščeka. Pri plesu bo sviral društveni tamburaški zbor. Ustopnina za možke ude 25 kr., in moške neude 50 kr. Začetek ob 8. uri zvečer.

— Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju nam je doposlalo imenik dobrotnikov, ki so kaj darovali. S prostorom smo v zadregi, zató razkaza ne priobčimo, a to toliko lože, ker v tem ni niti enega darovalca z Goriškega. — Darove sprejema blagajnik, veleč. g. dr. Fran Sedej, c. in kr. dvorni kaplan, ravnatelj v Avgušlineju, Dunaj, I. Augustinerstrasse 7.

Spominjajte se „Sloginih" zavodov pri vsaki priliki, vesel ali žalostni. Kogar je mladina, tega je prihodnost. Skrbimo torej za dobro vzgojo svoje mladine! — Glej poziv na prvem mestu!

Ostala Slovenija.

Slovenci zunaj Goriške, ki dobé pred oči položnice društva „Sloga", prosimo lepó, naj tudi oni darujejo kako malenkost. Slovenci v Gorici zaslužimo njih podporo. (Glej poziv na prvem mestu današnje številke.)

Trst. — Sestra „Edinost" je prinesla v svoji številki od srede članek o položenju tržaških Slovencev. V istem naglaša, da so tržaški Slovenci napredovali in nazadovali; napredovali so v mestu, nazadovali pa v okolici. Da so napredovali v mestu, navaja nekdanje in današnje društveno življenje. Danes imajo tržaški Slovenci, čitalnico, telovadno društvo, dve podporni društvi, posojilnico in hranilnico, delavsko izobraževalno društvo, dve pevski društvi, dve podružnici sv. Cirila in Metoda, bratovščino sv. Cirila in Metoda, kmetijsko društvo, štiri slovenske zavedne odvetnike (dva c. kr. notarja, na pol Slovenca, katerih jeden uraduje tudi slovenski. Op. ur. „Soče"), slovensko petrazrednico in slednjič svoj časopis „Edinost", katera nadomeščuje dnevnik (pa tudi politično društvo „Edinost" ima svoj sedež v Trstu). — Nazadovanju v okolici iskati je uzrok pri uplivu mestne uprave na okolico, pa tudi med onimi rojaki, ki so se preselili v okolico iz drugih slovenskih zavednih krajev, posebno s Krasa, s Kranjskega (Vipavci se odlikujejo v narodni zavednosti) ter iz drugih bolj oddaljenih krajev slovenskih. Ti naši rojaki, ki so brezvestno zatajili svoj rod in svojo govorico širijo demoralizacijo. Okoličanski otroci — nadaljuje „Edinost" — in tudi otroci narodnega odpadnika, govoré še slovenski, otroci slovenskih priseljencev pa govoré večinoma italijanski in zasramujejo svoj rod. Na postavljeno si uprašanje: kakó preprečiti to širjenje demoralizacije? odgovarja „Edinost": „Mi ne vemo druge poti, nego da se obrnemo do prečastite duhovščine, do narodnih učiteljev in vseh zavednih rodoljubov po onih krajih, od koder se izseljujejo ljudje v Trst, da bi z živo in prepričevalno besedo opominjali dotičnike, ki zapuščajo svoj rojstni kraj, da tudi v tujini veže človeka sveta dolžnost ljubezni do domovine in da poštenjak tudi v tujini ostaja zvest sin svojega rodu". — V Trstu so praznovali 2. t. m. obletnico shoda istrskih županov. — Razpisana je služba učitelja-voditelja na slov. javni ljudski šoli pri Sv. Jakobu v Trstu. (Glej oglas na četrti strani.) — Radi „XX. septembra" je bil obsojen v Trstu tudi mestni svetovalec Rascovich, ker se je dokazalo, da je s palico udaril nekega delavca. In taki razsajalci imajo velik upliv v Trstu!

Istra. — „Naša Sloga" je prinesla v svoji 45. številki besedilo spomenice, katero je predložila Njeg. Veličanstvu lansko leto posebna deputacija istrskih rodoljubov. V spomenici je govor o gospodarskih razmerah v Istri. — V Žminju je umrl tamošnji župan Matej Peteh-Kovačić. Pokojnik je bil duša tamošnjemu narodnemu gibanju. N. v m. p. — „Istrska vinarska zadruga" v Pulju je bila odlikovana na pražki razstavi z diplomo in zlato svetinjo. — Na puljskem nemškem gimnaziju je uvedena hrvaščina kot prosti predmet. Upisalo se je lepo število učencev. To jezi nasprotno časopisje posebno radi tega, ker je skrčeno poučevanje v italijanščini. Dokazujejo, da se ne bi smelo dovoljevati poučevanje hrvaškega jezika na ljubo 39 slovenskim in hrvaškim učencem na puljskem gimnaziju, na katerem je čez 100 italijanskih. Nočejo vedeti ti časnikarji nič o tem, da obiskuje hrvaški gimnazij na Reki čez 120 učencev hrvaške narodnosti iz Istre in tistih ne uštevajo kot dokaz potrebe čisto hrvaškega gimnazija v Istri, vedno le natolcujejo, da ni hrvaških učencev ne v koperskem in ne v puljskem gimnaziju. Ni jih tam pa radi tega, ker gimnazija ne ustrezata potrebam hrvaških učencev. Ako bi se dosegel tak gimnazij, tedaj bi se pokazalo gotovo toliko število hrvaških učencev, da bi bile potrebne tri vsporednice.

Kranjska. — Volitve volilnih mož se vršijo že. Volilni boj je torej že pričel, a še ni odločen. Po končanih prvotnih volitvah se bo dalo soditi o uspehu jedne ali druge stranke. — Za ljubljansko mesto sta postavljena kandidatom župan Grasselli in Ivan Hribar. — V mestnem zastopu ljubljanskem so brali hude levite županu Grasselliju; g. Hribar je predlagal kar več resolucij, v katerih se je izrekla graja županu zaradi — nerednosti in počasnosti v poslovanju. — Voda na ljubljanskem barji je jela upadati in upati je, da bode ozemlje do konec tega tedna zopet suho. — Mestni magistrat je tudi to pot prizadetim prebivalcem priskočil takoj na pomoč z živili in rešilnimi sredstvi, ter jim lajšal bedo in nezgodo, ki sta jih zadela. Nekaj je storila tudi vlada in par društev, ki so prišli Barjanom na pomoč. — Kranjska hranilnica je slavila 4. t. m. 75-letnico svojega obstanka in tem povodom je raznim dobrodelnim zavodom darovala velike svote, mnogo jih pa tudi — prezrla, ker se je držala tesno svojega — nemškega stališča! In vendar je še obilo naših ljudij, ki ta nemški zavod še vedno slepo podpirajo ukljub temu, da imamo obilo národnih zavodov na razpolago!

Ljubljanski mestni svet je zaključil v svoji javni seji dne 5. t. m. sledeči predlog: „Kot vidni spomin na veliko naklonjenost Njega Veličanstva cesarja za naše, po potresu tako hudo prizadeto mesto in Njega osrčevalno navzočnost v Ljubljani, postavi se spomenik na javnem mestu". V isti seji bili so imenovani častnimi občani: bivši minister, sedanji štajeski namestnik Baquehem, deželni predsednik Hein, Jan grof Harrach, baron Schwegel in Šuklje. Grofu Hohenwartu pa se je zrekla zahvala kot staremu občanu. Svoj čas se izreče priznanje in zahvala tudi drugim, kateri so delovali v korist Ljubljane o priliki potresne nesreče.

O razmerah na Kranjskem smo prejeli zapored več dopisov, največ iz Ljubljane. Z večine so jako rezki, neprizanesljivi na levo in desno. Nismo jih priobčili, ker nočemo še bolj zdražiti duhov med volitvami. Po volitvah pa bomo sami govorili o teh odnošajih. Zares, Slovenci zunaj Kranjske nekam čudno gledamo v narodno središče. Treba bo začeti vse drugače — delati.

Štajerska. — Štajerski Slovenci imajo zopet uzrok biti nezadovoljni s pristranskim postopanjem vlade na korist Nemcem in radi dvojnate mere, s katero se meri v Avstriji. Časopisi so bili že javili, da je dovoljena vsporednica na utrakvističnem gimnaziju v Celju in da je že določena učiteljska moč. Sedaj pa pišejo zopet, da to ni res, ker da ministerstvo noče uslišati prošnje ravnateljstva, da se dovoli vsporednica prvega razreda v slovenskem oddelku ukljub temu, da je sprejeto v isti 89 učencev in se nahajajo vsi v jedni sobi. Nasprotno pa je vlada dovolila vsporednico v prvem nemškem razredu, kje je le 67 učencev. Uprav po avstrijsko! — Prihodnji teden predstavijo se novemu deželnemu namestniku Baquehemu slovenski deželni poslanci in načelniki okrajnih zastopov. Pišejo tudi, da ima namestnik določno nalogo, pridobiti slovenske poslance za zopetni ustop v deželni zbor.

Slovenskim učiteljem v preudarek. — „Naša Sloga" objavila je v štirih številkah jako obširen popis letošnjega „učiteljskega sestanka" v Novem mestu. Tu se izraža želja, da bi se po zgledu nemškega avstrijskega učiteljskega društva osnovalo jednako društvo za avstrijske južnoslovanske učitelje, kajti „v slogi je moč". To vprašanje je vsekako uvaževanja vredno in če tudi bi bilo mogoče pri sedanjih razmerah osnovati le društvo cislitavskih južnoslovanskih učiteljev. Dobro bi bilo, če bi naša „Zaveza" stopila na čelo temu velevažnemu podjetju in naš „Popotnik" prinašal hrvaško prilogo za istrske in dalmatinske hrvaške učitelje, ki nimajo svojega lista, slovenski učitelji bi pa na ta način se najlažje seznanili z lepoto hrvaškega jezika.

Beneška Slovenija. — Imenovani so bili novi župani (katere imenuje vlada). Imena so nam znana iz štirih županij. V Dreki je župan Jožef Pernjak, v Briščah Jož. Noacco (?), v Roncu Anton Gožnjak, na Srednjem Štefan Klinac. — V Italiji so župani močno odvisni od vlade.

Letina na Beneškem je bila srednja. Suša je naredila tudi tam mnogo škode. Vina je bilo dosti, zlasti pa od ameriških trt.

Število udov „Družbe sv. Mohorja" je letos padlo; to bridko toži tudi «Koledar». — To zmanjšanje števila je prišlo od tega, ker v Marsinu letos ni bilo duhovnika, a tam je bilo zeló veliko udov; letos jih pa ni skoro nič.

Videmska škofija pošilja še vedno trde Furlane za duhovnike med Slovence. Takih slučajev nam je več naznanjenih. — Ali je Kristus takó učil? „Pojdite in učite vse narode!", zapovedal je On. Žalostno, da višja cerkvena oblast noče prav umeti našega Odrešenika.

Razgled po svetu.

Dunaj. — Dne 5. t. m. je bil razglašen cesarski odlok, s katerim so bili pomiloščeni vsi politiški zločinci, kateri so bil obsojeni za izjemnega stanja v Pragi. Mej temi se nahaja več urednikov. — V Lvovu so praznovali 5. t. m. 86-letnico dra. Smolke in 50-letnico njegove obsodbe na smrt. — Minister Badeni je izdelal poseben volilni načrt ali preosnovo sedanjega volilnega reda. Pride baje na dnevni red zbornice še ta mesec. Kurije ostanejo še vedno, le s tem razločkom, da se ustanovi še peta. Poslanci te kurije bodo voljeni na podlagi splošnega in neposrednega volilnega prava in na vsakih 300.000 prebivalcev pride jeden poslanec. Ako je res, da Badeni misli na tako razširjenje volilne pravice, tedaj moramo le pomilovati njegov veliki „državniški razum". Če misli, da bo s takim volilnim redom ustreženo narodom, vara se! — Dr. Lueger ni potrjen dunajskim županom. Takó nam je naznanila brzojavka z Dunaja že v sredo. S tem činom je Badeni že nekoliko pokazal svojo barvo, oziroma svojo odvisnost od židovskega upliva. Židje nočejo dr. L., zató ga Badeni ni predlagal v potrditev. Ali kaj je storil s tem činom? Razžalil je do krvi ogromno večino dunajskega prebivalstva, a kaj se to pravi, bo kmalu čutil. Antisemiti bodo najbrže volili L. tudi drugič in tretič, a vlada bo morala bodisi predlagati ga županom ali pa zopet razpustiti mestni zbor. No, vladi ni težko, igrati se z ljudsko voljo, toda njo zadene tudi odgovornost za posledice!

Dr. Karol Lueger. — Temu najpopularnejšemu moža v Avstriji je napravila vlada slab poklon, kakor smo povedali zgoraj. Upamo, da nasledki doletijo njo same, ne pa protisemitov. O tem dogodku čitamo v «Narodu» od srede to-le brzojavko: „Mej današnjo sejo poslanske zbornice se je iz najzanesljivejšega vira izvedelo, da cesar volitve dr. Luegerja županom dunajskim ni potrdil. Da je vest povsem resnična in zanesljiva ni dvoma. V poslanskih krogih je ta novica obudila nepopisno senzacijo. Vse je hitelo iz zbornice. Couloirji so bili hipoma prenapolnjeni. Vse je govorilo le o posledicah te nepotrditve. Vsestransko se priznava, da je pričakovati viharnih parlamentarnih bojev. Iz vladnih krogov se čuje, da vlada takoj razpusti državni zbor, če bi protisemitje začeli odločen boj proti njej, in grozi so tudi z razglašenjem izjemnega stanja, če bi protisemitje zanesli boj iz parlamenta na ulico. Občinskemu svetu dunajskemu se nepotrditev še nocoj naznani in se občinski svet že tekom prihodnjih dnij sklíče na sejo, da voli župana. Protisemitje zatrjujejo, da je zopetna izvolitev dr. Luegerja popolnoma zagotovljena, da nikakor ne odnehajo in da se ne ustrašijo niti najsrditejšega boja proti vladi. V prebivalstvu je vest o nepotrditvi dr. Luegerja obudila veliko senzacijo in silno nejevoljno proti vladi.

Dostavek. Danes bo najbrže viharna seja v poslanski zbornici. Nacijonalci, antisemiti in konservativci bodo ostro šibali Badenija. — Na Dunaju velika razburjenost; zabavljanje proti Badeniju je splošno in rezko. V okraju Hernals je pet ljudij razžalilo celó cesarja. — Slovenski narod ob Adrji je na strani Luegrovi; upamo, da bodo tudi vsi naši poslanci.

Iz proračunskega odseka. — 5. t. m. je imel proračunski odsek svojo sejo. Posl. Herold je zahteval, da se tudi nemški govori morajo beležiti v stenografičnem zapisniku, čemur je ugovarjal posl. Menger, češ, da ni smeti zahtevati od predsednika, da bi moral poznati Bog ve koliko jezikov. Isti ne bi mogel presojati nemških govorov in bi nastala nejednakost v pravicah posamičnih poslancev. Posl. Herold je izjavil, da bodo češki poslanci glasovali proti dispozicijskemu zakladu, ker se ni ničesar zgodilo od njih zadnje izjave, kar bi moglo premakniti njih stališče. Govornik je zahteval, da se premeni deželni volilni red za Češko, da se urede deželne finance in da vlada označi svoje stališče glede na samoupravo šolstva; slednjič je izjavil, da tudi sedanje ministerstvo nima nikogar v svoji sredi, ki bi zastopal koristi naroda češkega. Govornik je grajal tudi v zaključku, da po državi vzdržavani korespendenčni biró poroča toli pristranski in le na korist posamičnim strankam. Posl. Kaizl je rekel, da se Čehi bore proti sedanjemu zistemu; želi tudi vedeti, kdaj se predloži volilna preosnova. Tudi nemški nacijonalec Bareuther je izjavil, da bode glasoval proti dispozicijskemu fondu, ker je ta postavka nemoralična; istotako Malorus Romančuk. Na to se je oglasil ministerski predsednik grof Badeni ter odgovoril raznim govornikom naglašujé, da predloži zbornici volilno preosnovo v bližnjem času, najpoprej pride na vrsto ona za državni, potem še le za deželne zbore; kar je vlada obljubila v programu, to gotovo izpolni. Kar se dostaja jezikovnega uprašanja, ima vlada dobro voljo za rešenje, kajti isto se ne le mora, nego tudi more rešiti. Preosnova davkov in šolsko uprašanje sicer ne spada v področje govornikovo, vendar pa vlada noče tajiti tu pa tam slabo stanje deželnih financ in vlada si bode prizadevala, da zboljša to stanje. Šolska uprašanja mu niso še dovolj jasna. Vlada bode ščitila večo svobodo govora pri javnih zborovanjih. Glede pritožb proti korespondenčnemu uradu, vlada se bode prizadevala ugoditi vsem izraženim željam. Konečno je izjavil minister, da dovoljenje dispozicijskega zaklada ni nikakor uprašanje zaupanja ali nezaupanja, ampak da je državna potreba, kajti ta zaklad se porablja le v obrambo proti skrajnim prizadevanjem in demagogiškemu rovanju ne hotečemu pripoznati državne misli avstrijske. Dalmatinec Klaić je izjavil, da bode glasoval za dispozicijski zaklad. Poslednji je bil tudi res vsprejet v proračunskem odseku z 19 proti 5 glasom. Proti so glasovali: 2 Čeha, 2 nemška nacijonalca in Malorus Romančuk.

Slovensko-hrvaški klub državnih poslancev na Dunaju je dal v zadnjem času precej opravila raznim časopisom, ki so poročali, da se utegne pridružiti klubu konservativcev ali Hohenwartovemu. Da so bila to le ugibanja brez sleherne prave podlage, spoznali smo po tem, da so časopisi imenovali tudi dr. Gregorčiča, ki je voljen pristopiti H. klubu, dasi njega niti na Dunaju ni bilo in take volje nič nima. Treba bo vse drugačnih zavez od strani merodajnih činiteljev, predno bi storil tak korak, kajti Hohenwartovo vodstvo nima na Goriškem čisto nikakega ugleda.

Ogerska. — Odstopil je poljedelski minister Festetič, a na njegovo mesto je imenovan poslanec Darany. — Vlada je dala v najem vstopnino prihodnje millenijske razstave neki družbi za 1,300.000 gld. — Vlada nameruje ustnoviti službo nadzornika lepih umetnostij in imenovati kot takega

svojega slikarja Munkacsa, ki je zgubil ves svoj ugled v inozemstvu. — Minister za uk in bogočastje je izdal naredbo vsem šolskim nadzornikom, v kateri naglaša, da se je pomnožilo število ljudskih šol, vendar pa da ne soglašajo uspehi pouka s tem pomnoženjem. Po zadnjem številjenju kaže se 60·2% možkih in 46·49% ženskih prebivalcev, kateri znajo čitati in pisati. Naglaša nadalje, da ukljub temu, da je minulo že 14 let, odkar je izdan zakon, da se mora poučevati v madjarskem državnem jeziku, vendar da se ne pokazujejo nikake posledice tega zakona pri nemadjarskih narodih. Od 7200 ljudskih šol z nemadjarskim poučnim jezikom, v 2199 se ni pokazal prav nikak uspeh, v nekaterih se sploh ni učilo. Radi teh uzrokov vabi minister šolske nadzornike, da temu storijo konec.

Rumunija. — Rumunska zbornica je bila razpuščena dne 5. t. m. Nove volitve so razpisane za 22. dan t. m. po starem stilu. Zbornici bodeti otvorjeni pa 19. decembra.

Italija. — Zbornica je sklicana za 21. t. m. — 1. t. m. čutili so v Rimu precej močan potres, kateri je zbegal ljudstvo.

Italija v Afriki. „Agramer Tagblatt" piše: General Baratieri, ki se je dal slaviti kot sijajni zmagovalec in kojega je proslavljala tudi primorska irredenta kot svojega rojaka, se je pokazal čisto navadnega bajača. Ves vrišč o zmagah je bil zgolj navadno sleparstvo. Kot ubežnik povrnil se he hrabri general v Masavo. V Italiji so ogorčeni radi tega. „Italia" pише: Malo prasko pri Dobra-Ailatu so našopirili do velikanske zmag in sedaj je vse tiho. Nadaljevati bi bili morali vojno do častnega in trajnega miru. Tako pa so se odpovedali vojni, ne da bi bili sklenili mir. Tako položenje nima primere in kaže vso slabost kolonijalne politike italijanske. Nikdo ne ve, kaj se zgodi jutri v naselbini afriški, in odgovornost za to pada le na italijansko vlado.

Nemčija. — Državni zbor je sklican za 3. dan decembra. S tem niso zadovoljni časopisi, češ, da je sklican prepozno, da bi mogel rešiti pravočasno vse nujne in potrebne predloge.

Francija. — Sestavljeno je novo ministerstvo, katero se je tudi že predstavilo zbornici in razvilo svoj program. — Francoska vlada je prepovedala vse italijanske gledališče predstave v Nizzi. Pišejo tudi, da nameruje vlada izdelati zakonski načrt, po katerem se ne bi smeli izdajati časopisi na Francoskem v drugem nego samo v francoskem jeziku. Italijani tolmačijo to tako, da je to naperjeno proti italijanskemu časopisu „Il pensiero di Nizza", kateri zastopa koristi italijanske irredente,

Razgled po slovanskem svetu.

Hrvaška. — Dne 1. t. m. je pričel izhajati v Zagrebu nov dnevnik «Hrvatsko pravo» kot glasilo dra Antona Starčevića, ali takozvane čiste stranke prava. Kot urednik je podpisan prejšnji urednik „Hrvatske", g. Martin Lovrenčević. Ta dnevnik je otrok razkola v stranki prava. Sedaj izhajajo v Zagrebu tri glasila „stranke prava", to je „Hrvatska" in Hrvatsko pravo" kot dnevnika, a „Hrvatski Narod" kot polmesečnik; zatem «Obzor» in «Prijatelj naroda» kot glasili neodvisne narodne stranke, «Agramer Taglatt» kot nemški pisano opozicijsko glasilo, «Narodne Novine» kot uradni dnevnik in glasilo «narodne stranke», «Agramer Zeitung» kot poluraden časopis dež. vlade ter «Srbobran» kot glasilo srbske stranke na Hrvaškem. — Preiskava proti vseučiliščnikom nadaljuje. Vseučiliščni senat je izključil več vseučiliščnikov od obiskovanja deloma za vedno, a deloma na določen čas in pridejo baje prih. teden pred sodišče. — Slišijo se želje, naj bi se premestilo vseučilišče iz Zagreba v Osiek. To so pač le nespametne želje. — V Zagrebu je umrl dr. Fran Celestin, Slovenec po rodu, Slovan po mišljenju, bivši večletni profesor na gimnaziju in lektor slovanskih jezikov na vseučilišču v Zagrebu. Služboval je nekaj let tudi v Rusiji. Bil je sotrudnik raznih časopisov, zadnji čas posebno «Slovanskega Sveta». Pisal je mnogo tudi za hrvaške leposlovne časopise o slovenski književnosti. Umrl je v najlepši možki dobi, v 50. letu. Bodi mu lahka zemlja hrvaška! — Na modroslovni fakulteti zagrebškega vseučilišča upisalo se je pet učiteljic žen.skega liceja kot izredne slušateljice. To so prve ženske slušateljice na hrvaškem vseučilišču. Naj bi bile one in njih naslednice v korist domovini! — Velika povodenj je uzročila ogromno škode po vsej Hrvaški. — Hrvaški sabor zboruje že od 28. pr. m. Padle so ostre interpelacije radi demonstracij in nezakonitega razobešenja madjarskih zastav, a niso nič pomagale. — Tudi v vladni stranki je nekaj razkolnikov; izstopila sta namreč iž nje dva poslanca: odvetnik Crnković in Julij pl. Jelačić, ker sta spoznala, da stranka ne hodi pot, kakor sta želela. — Hrvaški delavci namerujejo izdajati v Zagrebu svoje glasilo «Hrvatski radnik»: in objavili so že svoj program, v katerem razglašajo svojo organizacijo na narodni podlagi. — Starčevićevo glasilo «Hrvaško pravo» prinaša v svoji 2. številki račun o dohodkih in stroških «Starčevićevega doma». Iz računa posnemamo, da je došlo 54.194·31. gl. radodarnih doneskov. Ves trošek za dom znaša gld. 107.379·37. V pokritje stroškov posodila je hipotekarna banka v Zagrebu gld. 38.056·11; na obrestih je dobljeno gld. 1103·11, za prodano zemljišče gld. 2450 in graditelja sta darovala gld. 629 tako, da znašajo vsi dohodki skupaj gld. 96.432·98, torej se kaže primankljaj gld. 10.946·39, katerega je prevzel začasno dr. Frank kakor svojo zavezo. — Uradne «Narodne Novine» so prinesle kraljevski odlok, s katerim se določuje hrvaškemu gledališču 10.000 gld. letne podpore iz kraljeve zasebne blagajne. S tem denarjem bo moglo hrvaško gledališče veliko bolje uspevati. — Nam Slovencem pač nikdo nič ne dá!

Dalmacija. — Na Dunaju je izšla prva številka časopisa „Dalmatien", katerega izdaja društvo za pospeševanje gospodarskih koristij Dalmacije. Isto izdaja že dva časopisa, jeden v hrvaškem časopisu „Seljak" (Kmet) in «L'economo» v italijanskem. List «Dalmatien» izhaja jedenkrat na mesec. — Splitsko „Jedinstvo" naznanja, da je nastal razkol v avtonomaški stranki v Dalmaciji. Mlajši niso zadovoljni z dosedanjim vodjem Trigariem, zaderskim županom, ter prično izdajati nov politični časopis «La Dalmatia italiana».

Češka. — Na shodu staročeške stranke, ki se je vršil v nedeljo v Pragi, je došlo do sklepa, da se Staročehi ne udeležé deželnozborskih volitev, ampak prepustè vajeti popolnoma Mladočehom. — Število plačajočih obiskovalcev narodopisne razstave znaša skupno 2,065.337. Res velikanski uspeh! — O priliki bližajočih se deželnozborskih volitvah na Češkem in Moravskem so zborovali tudi Nemci deloma v Pragi in v Brnu, da se pripravijo za skupno postopanje. Pri zborovanju se je pokazalo, da niso vsi edini, kajti iz nemškega kluba je izstopilo pet narodnjakov. Razpor Nemcev na Češkem utegne stati jih budejeviški mestni mandat. Pri zadnji deželnozborski volitvi je nemški kandidat bil dobil 130 glasov večine. Sedaj pa preté nemško-narodni volilci, da ne bodo glasovali za kandidata, katerega je postavil nemški volilni odbor. 140 volilcev je to naznanilo odboru samemu s pristavkom, da se ne samo vzdrž volitve, temveč bodo na vso moč delo proti postavljenemu kandidatu. Če se ne mislijo, je češka zmaga gotova. Čehi v Budejevicah so pa povse jedini. Zguba tega mesta bi bila za Nemce hud udarec. V Budejevicah Nemci na vso moč prezirajo Čehe, ker imajo večino v mestnem zastopu.

Galicija. — Uradna „W. Zeitung" je prinesla imenovanje poslanca dra. Stanislava grofa Badenija za deželnega maršala (glavarja) gališkega. Novoimenovani maršal je brat sedanjega ministerskega predsednika Kazimira Badenija. Kdor ima papeža za strica, postane lahko kardinal!

Poljaki v pruski Šleziji. — Nemški časopisi ne morejo pozabiti, da je zgubila nemška katoliška stranka rybniški volilni okraj v gorenji Šleziji pri volitvi v nemški državni zbor. Ta mandat pridobili so Poljaki. Ne le katoliški listi, temveč še bolj narodno-liberalni listi se ludujejo nad tem in očitajo katoliškemu centru, da je sam kriv, ker je preveč podpiral poljsko propagando in podpiral v drž. zboru Poljake. Za Nemce je ta poljska zmaga zaradi tega neprijetna, ker sedaj vidijo, da vse naredbe proti Poljakom niso nič pomagale, temveč imajo baš nasprotni upliv.

Bosna-Hercegovina. — Časopisi naznanjajo, da je kupilo neko ogerško društvo v Bosni „majdan" (rudokop), v katerem so našli sled zlatá. Carski geološki zavod na Dunaju je baje cenil rudokop na 3½ milijone gld. Delnice tega društva so povišane v zadnjih dneh za 200 gld. — 18. pr. m. čutili so potres v Mostaru. — Sarajevsko c. kr. poštno in brzojavno ravnateljstvo je izdalo 41 stranic obsegajočo knjižico „Militär-Post-Course in Bosnien und der Herzegovina", v kateri so zabeležene vse pošte in vozni redi na postah s cenikom. Knjižici je dodan tloris (zemljevid) Bosne-Hercegovine in novopazarskega sandžaketa. Dobi se pri ravnateljstvu za 20 kr. — V Sarajevu imajo novo deželno bolnišnico, ki deluje jako blagodejno za potrebno ljudstvo. Zadnja „Nada" prinaša sliko bolnice in raznovrstne druge slike iz bolnišnice po fotografijah. S temi slikami nas „Nada" seznjanja z velikim novodobnim zavodom v Sarajevu. Ker smo že pri „Nadi", naj povemo, da je „Bošnjak" (polit. tednik sarajevski) ponatisnil našo sodno o „Nadi".

Srbija. — Srbska skupščina se snide 20. t. m. — Kraljica Natalija pride v Belgrad 28. t. m. — Kakor v Italiji, tako cvete roparstvo tudi na balkanskem Piemontu, — v Srbiji, kjer so unicili 300 kmetskih hiš takozvani „hajduki" v glavnem svojem sedežu v užičkem okraju. Tako poroča časopis „Odjek", ki temu pristavlja: „Dozdeva se, da se nahaja ljudstvo v užičkem okraju, kakor ono v sosednem novopazarskem sandžaku (okrožju).

Bolgarija. — Sobranje je pričelo svoje delovanje 31. pr. m. — Pričakuje se konečno, da prestopi k pravoslavju Koburžanov sin Boris. „Svoboda" javlja, da želi bolgarska vlada urediti svoje gozde po primeru ostalih držav in da je vsled tega odločila poslati v inozemstvo jednega svojega gozdarskega uradnika, kateri bi si ogledal gozdno upravo na ptujem in potem uredil domačo.

Rusija. — 4. t. m. je bila prva obletnica smrti cesarja Aleksandra III. — Ruski minister notranjih poslov Durnovo je imenovan predsednikom ministerskega sveta, a na njegovo mesto je prišel njegov namestnik Goremikin. — Neki ruski časopis je priobčil članek, v katerem opozarja na to, koliko je Nemcev v Rusiji, in da se vedno množe, posebno bližu nemške meje. V 28 srednjih ruskih guberinijah pride na 10 Rusov jeden Nemec. Neugodneje je pa za Ruse ob meji. Tako je v risleskem ozemlji skoro dvajsetkrat toliko Nemcev kakor Rusov. V ploški guberniji pride celó še le na 25 Nemcev jeden Rus v kalijski na 45, v petrovski na 72 Nemcev jeden Rus. V tem oziru so pravislenske pokrajine še za baltiškimi, kjer že od nekdaj prebivajo Nemci. Ruski časopisi pravijo, da je to upliv nemškega sosedstva. Seveda večine v teh krajih Nemci nimajo, kajti večina prebivalstva je poljska. Za Rusijo je baš to neugodno, da so tudi Poljaki bolj naklonjeni Nemcem nego Rusom. V Rusiji se je že marsikaj ukrenilo, da se pomanjša število Nemcev ob mejnih krajih, a te naredbe nimajo dosti uspeha. Posebno industrijska podjetja so sedaj v rokah Nemcev. — Te dni so bili zagnali velik hrup vsled nastavše govorice, kakor da bi bila Rusija s Kitajem sklenila posebno zvezo. Zunanji ruski minister knez Lobanov je to zavrnil kot neresnično; na to so bili raztresli laž, kakor da bi bil organ zunanje ruske vlade priobčil oster članek, naperjen proti Angliji. Na borzah so vzeli to hitro za resnico, papirji so začeli padati, v tem ko naznanjajo iz Petrograda, da tam smatrajo položenje mirnim.

Književnost.

„Epizoda iz kulturne zgodovine goriške" ali „košček zgodovine goriškega c. kr. gimnazija" je naslov knjižici, ki jo je ravnokar izdal veleč. kanonik in profesor v p. Mons. Andrej Marušič. Posvečena je brošurica preblagorodnemu gospodu Andreju baronu Winkler-ju za njegov 70-letni rojstni god 9. t. m. — Z ozirom na tožbe po časopisih l. 1893.-4., da razmere na goriškem gimnaziju niso kaj povoljne, ter da se je slovensko-italijansko petje celó v cerkvi odpravilo, podaja knjižica kratko zgodovino šolsko-cerkvenega petja v Gorici, zlasti na normalki (vadnici) in gimnaziji, pa vpleta vmes marsikaj zanimivega. Cerkveno petje je pisatelju važen činitelj šolske odgoje in duševne kulture. Od tod naslov knjižici. — Posvetil je Mons. M svoj spis prebl. gosp. baronu Winklerju zato, ker je bil W. kot učenec „predpevec" na normalki in gimnaziji, pozneje gimnazijski adjunkt in učitelj lepopisja. Kak korak od te pohlevne službe na gimnaziji do njegovega slovečega deželnega predsedništva na Kranjskem! Bog živi odličnega gosp. jubilanta in ohrani ga še mnogo let zdravega pa krepkega in delavnega, kakor zdaj!

Knjižica se bode dobivala po 10 kr. (v dobroten namen) pri Pallich-u, Wokulatu, pa tudi v „Goriški tiskarni" A. G.

— Ljubljanski knjigovez g. Ivan Bonač je izdelal lične platnice za Stritarjevo knjigo „Pod lipo", katero je izdala letos družba sv. Mohorja. Cena komadu je le 20 kr., po pošti 25 kr., za več komadov skupaj pa poštnine prosto. — Poverjeniki naj bi opozarjali ude na te platnice že pri razdeljevanju knjig. Platnice so vredne postavljene cene!

„Ljubljanski Zvon". — V 11. štev. prinaša prav laskavo oceno povesti „Plemenita srca", katera je izšla v 9. snopiču „Knjižnice za mladino". — V isti številki je pričela povesta „Vodiški samotar", katero je spisal isti Dobravec, ki je spisal tudi krasno povest „Smodin" v zadnji „Slov. knjižnici".

— C. kr. kmetijska družba kranjska izdala knjigo: **„Umno čebelarstvo"**, katero je spisal Jarnej Černe, bivši učitelj na deželni kmetijski šoli na Grmu.

Ker so zadnji čas naši čebelarji zelo popraševali po slovenski knjigi o čebelarstvu, spisal je tako knjigo gosp. Černe ter je svoj rokopis predložil slav. deželnemu odboru kranjskemu, kateri je rokopis nagradil.

Družba, katera je knjigo sprejela v založbo, priskrbela je mnogo ličnih slik, dala je knjigo natisnit na lep papir ter lično vezat v platno.

Navzlic temu je družba postavila tako nizko ceno, da si knjižico lahko omisli vsak slovenski čebelar. Knjiga se prodaja samo vezana in stane izvod v pisarni imenovane družbe samo **35 kr.**, po pošti poslan pa **40 kr.**

V naši deželi je lepo število čebelarjev; ne bi jim škodovalo, ako kupijo to zeló skrbno sestavljeno knjigo.

Henneberg-Seide

— nur ächt, wenn direkt ab meinen Fabriken bezogen — schwarz, weiss und färbig, von 35 kr. bis fl. 14.65 p. Meter — glatt, gestreift, karriert, gemustert, Damaste etc. (ca. 240 versch. Qual. und 2000 versch. Farben, Dessins etc.), **porto- und steuerfrei ins Haus.** Muster umgehend. Doppeltes Briefporto n. d. Schweiz.

Seiden-Fabriken G. Henneberg (k. u. k. Hofl.) **Zürich**

Spričevalo.

Profesor **Gaetan La Farina** iz **Palerma** je izdal goriškemu obrtniku gosp. Fran **Tomadoni**-u in dr. to-le spričevalo:

Po večkratni skušnji smatram za dolžnost naznaniti, da je **goriški grenki eliksir** (l'Amaro Goriziano), pripravljen pri tvrdki **Franc Tomadoni** in **dr.** v Gorici, pravi preporoditelj želodca, kajti poživlja tek, olajšuje prebavo in bistri razum.

Okus te pijače je edini svoje vrste, močno krepčajoči in nemudoma delujoči na moralo.

Podpisanec pričakuje, da bodo uporabljali **goriški grenki eliksir** tudi drugod, posebno v Italiji, kajti med vsemi drugimi pijačami take kakovosti je najbolj krepčajoči in prebavljajoči.

Palermo, 16. oktobra 1895.

Gaetano La Farina.

Ta priporočena pijača se dobiva pri izdelovalcu na cesti Franca Jožefa 64. v Gorici.

Rupestris Monticola,

ki je najboljša podlaga in razne druge ameriške trte; — raznih vrst **marelice, jablane** in **vrtnice; murve** z lepim listjem, prodaje po nizkih cenah

Josip Štrekelj v Komnu.

Oznanilo.

Dne 24. oktobra zgubil sem podpisani od Gorice do mitnice pod Sv. Goro zavitek volnenih rut za ženske, visoke vrednosti. Prosim dotičnika, kater' je to blago dobil, naj izroči meni ali pa donese uredništvu „Soče"; za nagrado dobi primerno odškodnino.

Ivan Sovdat,
voznik v Idrskem.

Anton Potatzky
v Raštelju štv. 7 v Gorici
prodajalnica drobnega in nürnberškega blaga
na drobno in na debelo.

Jedino
in najcenejše kupovališče.

Posebna zaloga
za kupovalce in razprodajalce na deželi, za krošnjarje in cunjarje.
Največja zaloga
čevljarskih, krojaških, pisarskih, popotovalnih in kadilnih potrebščin.
Zimska obuvala.
Vozički in stoli na kolesih za otroke.
Strune za godala.
Posebnost: Semena za zelenjavo in trave.
Prosim dobro paziti na naslov:
Na sredi Raštelja štv. 7.

Gostilna Antona Vodopivca
(Po domače „pri Prvačkovem")
v Trstu, ulica Solitario štev. 12
se **priporoča** in objavlja slav. slovenskemu občinstvu **Trsta in okolice**, da je preskrbljena za svoje prostore in za veselice „Trž. Sokola" iz **lastne zaloge pravega** črnega in belega, **nepokvarjenega** vina po doli označenih cenah.
Črno prvaško (novo) po 32 krajcerjev liter
Belo „ (novo) „ 40 „ „
Rizling sladki, prvaški (novo) po 48 liter
Modra frankinja prvaš. (nova) „ 40 „
Stara vina, bela in črna, večletna, toči v sodih po 40 in 48 kr. liter, v steklenicah pa liter prve vrste po 80, druge po 60 kr. Družinam **od 5 litrov** naprej 4 kr. ceneje.

Za trgovce in krošnjarje!
Najboljše in najcenejše kupovališče za vse vrste: mužke in ženske nogavice, Jägerjevo perilo, robce itd. v lovarniški zalogi
Jos. Mandl, Dunaj
I. Schwertgasse 3 (bei Wippdingerstrasse 18.)
Najtočniša razpošiljatev po železnici in pošti na vse strani.

Preselitev
izdelovalnice umetnih cvetlic in nagrobnih vencev!
Znana izdelovalnica umetnih cvetlic, nagrobnih vencev in mrtvaškega blaga
E. RIESSNER-JA
preselila se je z dnem 23. oktobrom v
Nunsko ulico št. 3
nasproti nunski cerkvi ter se priporoča rojakóm, da bi jo v novem prostoru mnogobrojno obiskovali.

Mlekarija M. Wasmeyr
v „Tivoliju" (Baronovšče — Rožna dolina) pri Gorici,
priporoča
dnevoma sveže zdravilno in za dojence prirejeno mleko.
Dobiva se v prodajalnici jestvin pri
Ivanu Janesch-u
(prej F. Alpi & C.)
v Vrtni ulici (via Giardino).
Po zdravnikih priporočano

Št. 3278.

Razpis službe.

Na naši deški ljudski šoli s pravico javnosti v Trstu se razpisuje služba učitelja-voditelja z 800 gld. letne plače.

Postavno opremeljene prošnje naj se do 20. novembra t. l. dopošiljajo:

„Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani."

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda
v Ljubljani, 28. oktobra 1895.

Hranilnica in posojilnica v Tolminu, reg. zadruga z neomejeno zavezo.

VABILO.

K *izvanrednemu občnemu* zboru „Hranilnice in posojilnice, reg. zadruge z neom. zavezo", ki bode dne 12 nov. 1895. ob 10. uri v občinski dvorani radi premembe pravil vsled odloka okrožnega sodišča v Gorici z dne 5 sept. t. l. št. 3048 vabi

Načelništvo.

Hranite podgane in miši
jedino z gotovo sigurno delujočim sredstvom, ki ni škodljiv ne ljudem ne domači živali. V obrokih à 50 in 90 kr. prodaja v **Ajdovščini: Lekarna Schapla.** Glavna zaloga **J. Grolich v Brnu** (Brünn). (2—10

!!Zahtevajte!!
obširni cenik, katerega brezplačno in franko razpošiljajo
bratje Plecht,
prva in mednarodna
tovarna za strune in glasbeno orodje,
Schönbach 379 pri Hebu, Češko.
Za slavnoznana svoja **godala** in **strune** jamčimo.
Gosli brez loka. Loki. Cello za koncerte, fino delo. **Citre** z najčistejšim ročnikom. **Citre** z najčistejšim ročnikom. **Piščali (flaute) za koncerte** iz grenadilnega lesa C, H. Fuss. **Klarineti za koncerte** iz grenadilnega lesa C, B, Es, D. **Loki za gosli** itd. 190 20 2
Pošilja se po poštnem povzetju. Kar ne ugaja, se radu zamenja.
Naslov prosimo „Brüder Plecht" ali „Bratři Plecht".
Dopisuje se nemško, češko, francoško in rusko.
Iščemo tudi sposobnih zastopnikov po posameznih mestih.

SARG-OV zdravst. preskušen (Spričevalo: Dunaj 3. jul. 1887.) zobno čistilo in ohranilo. Dobiva se povsod
MILIJONOV krat preskušeno in uspeh dokazano, zdravniško priporočeno in ceno veliko

Nad 50 let pripoznano za najboljše umivalno mila.
APOLLO-MILO
Pravo samo z gorenjim otiskom.
Pred ponarejenim se svari.

Ribje olje
lekarne
Cristofoletti
v Gorici.
To pristno olje je izborno sredstvo proti prsnim boleznim in proti splošni obnemoglosti
Cena originalni steklenici naravne vrste rmene 70 kr., bele 1 gld.
Ribje olje z železom. To olje se priporoča posebno nervoznim in šibkim otrokom. — **Cena steklenici 70 kr.**
Ribje olje z železnim okisom. Z njim se ozdravijo v kratkem prav gotovo vse bolezni na kosteh, škrofoli, pomankanje krvi in splošna obnemoglost. **Cena stekl. 70 kr.**
Opomin. Olje, katero dobivam naravnost z Norveškega, predno ga nalivam v steklenice, vselej kemiški preiščem, da morem svojim odjemnikom garantovati pristnost in zdravilnost.
Elizir iz kine-železa — Cristofoletti.
najbolje sodelujoče sredstvo z ribjim oljem, je **najbolje proti pomanjkanju krvi**
Cena steklenici 60 kr.